

41. ARCHY

ročníku 1938. sbírka II.

administrace (expedice): Stará Říše, Morava

41. archy v březnu léta Páně 1938 obsahují:

Max Picard: <i>Útěk před Bohem</i>	6
Vladimír Vokolek: <i>Básně</i>	4
Vojmír Vokolek: <i>Ukřizování</i>	1
<i>Filosofie vojenská</i>	8
<i>Zoufalství zítřka</i>	4
Jean Giono pacifista	6
Roger Vercel	4
Balnes: <i>Umění, jak dojíti pravdy (pokračování)</i>	4
Marcel Aymé	1
Robert Petsch: <i>Analýsa – synthesis</i>	2
Poznámky J. F.	8
Bibliografických	6

Uspořádal a vydal *Vilém Opatrný*, Praha-Strašnice 980.

ARCHY vychází šestkrát do roka. Předplatné na rok 1938 je 33 Kč, pro studenty 28 Kč. Jednotlivá čísla za 6 Kč. Tiskem V. Vokolka a syna v Pardubicích, V. Horáka v Prostějově, F. Bartoše v Přerově a J. Muchy ve Velkém Meziříčí. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně číslo 10013 - IIIa - 1937. Podací úřad Stará Říše.

ÚTĚK PŘED BOHEM

Velkoměsto a příroda na útěku

VELKOMĚSTO

I

VELKOMĚSTO jest střediskem útěku. Ulice jsou trubicemi, do nichž jsou lidé nassáváni. Spolu s lidmi bylo do města strženo něco stromů a teď tu stojí úzkostlivě na kraji ulice, nemohou nalézt cestu zpět na venkov a snaží se vrůst do asfaltu dolů a posléze zmizeti.

Velkoměsto jest shromaždištěm utíkajících. Jako cikánské kmeny se jedenkrát v roce shromažďují na určitém místě, tak se to má i s lidmi ve velkoměstě: jako by byli smluveni a chtěli dokázat, že patří všichni k jednomu jedinému kmeni, kmeni útěku.

Shromažďují se tu, aby se jeden od druhého naučil, jak se utíká. Kdo ještě neutíká, ten se tomu zde naučí; a kdo již utíká, spěchá pak ještě rychleji.

Kavárny, divadla, obchody jsou otevírány, a zatím co v jich popředí se ještě pije, pozoruje a nakupuje,

jest v pozadí již všechno přerýváno a uchvacováno pro příští štaci útěku.

Díváme-li se s vršku nějakého domu do ulice, vypadá to, jako bychom se dívali do nějaké strojovny: jako tmavé hnací řemeny strojů se pohybují tmavé pásy lidí sem a tam, celé město jest jediným strojem, jímž se nevyrobí nic jiného nežli útěk.

Mnohdy to připadá, jako by útěk, jež tu vidíme, byl jen zbytkem jakéhosi mnohem většího útěku, a ulice mají vzhled žlabů s pozůstatky.

Lidé posedávají v kavárnách a zdá se, že nemají nic jiného na práci než čísti noviny a camrati. Jeden na druhého však pohlíží s nedůvěrou a pátrá, zdali soused zná způsob, jak hbitěji utéci a zdali jej neskrývá; a každý z nich, chvíli co chvíli pokukuje po dveřích, zdali nepřichází jeden z těch, který by dal konečně znamení k poslednímu útěku.

V tomto okamžiku připomínají lidé ptáky, kteří na podzim se nepokojně třepotají na telegrafních drátech a kteří čekají na opozdilce a na onoho, jenž dá všem znamení k odletu.

Zdá se, že celý útěk patří tomu, jenž dává znamení, tomu, jenž nad ním panuje, místo aby panoval nad nějakou zemí: králi útěku.

Když se však dva náhle podívají na sebe, tu oba si uvědomují, že každý z nich jest králem svého vlastního útěku a že každý sám sobě si jen poroučí utíkat. V noci: světla na domech města jsou jak svítilny lokomotivy, které byly rozsvíceny před odjezdem. Jako tisíce lokomotiv, které čekají na znamení odjezdu, tu stojí domy se svými světly v noci. Měsíc krouží zvolna nad městem, měsíc, vyslaný nebesy, jimž už vůbec nestojí za to, aby na ně sama shlížela. Jako špehář nebes se měsíc plouží opatrně nad městem. A nyní najednou dostávají ulice vzhled strží a šachet, do nichž se má měsíc uvrhnouti. Mnohdy se zdá, jakoby se byl již zřítíl a byl městem uvězněn: ze spodu, s hladiny řeky města poněkud ještě vrhá paprsky do vršku, jako z vězení.

Velkoměsto jest jako zkamenělý útěk. Dost možná, že útěk, pátraje v svých úkrytech, spatřil svou vlastní tvář a jak to bylo u tváře Gorgó, obrátil se v kámen.

II

Díváme-li se z polí na město, tu nám připadá jako nezměrný lom, vyrvaný ohavným pluhem ze země; zdá se, jakoby byla připravována nějaká stavba proti nebesům, domy jsou jen skladištěm kamenů naskládaných pro onu stavbu.

Velkoměsto jest vybudováno jako pevnost proti nebesům. Všude, kde nahoře se stkví nebesa, jsou dole na zemi umístěny zdi domů: všude město proti nebesům. Mezi okraji střech jsou ponechány jen škvíry; jsou střílnami a strážními okénky k střežení nepřítele. K půdě jsou domy pevně připoutány asfaltem, aby se nepropadly do země, kdyby na ně nebesa narážila. Od střechy ke střeše jsou nataženy dráty jako drátěné záseky. Ulice jsou pouze jen štěrbinami mezi domy, nouzovými východy pro utíkající, - na mnohých místech jsou ale široké: výjezdy, připravené k útoku proti nebesům. A komíny továren jsou proti nim namířeny jako hlavně děl.

Ve světě víry jsou nebesa přátelsky sklenuta nad městem a jsou mu blízka; jsou posledním poschodím nad každým domem.

Jako mezi pevnostmi jsou spoje, které nevidíme, tak jsou i města neviditelně a navzájem spolu spojena: obloukem útěku, který se pne od jednoho města ke druhému; připadá to, jakoby si velkoměsta vrhala vzájemně lidi po tomto oblouku útěku. Nejsou již plochy země mezi pevnostmi měst, veškerou zemi jsou jen ulice, které vyúsťují do měst.

Ale nebesa každícké ráno se zastavují poněkud na

obzoru, rozmyšlejíce se, mají-li se z okrajů horizontu posunouti po ploše země k městu a mají-li se vtlačiti mezi jeho stěny, - pak ale hbitě stoupnou do výše, využívajíce všech svých sil, aby se ve výšinách sklenula nad městem. Tak nyní vévodí ve výšinách, nebesa, a lidé dole k nim pohlížejí v úskostech, zdali se na ně nezřítí, na ně utíkající, a nebo zdali nevyzvednou do výše zemi v těch místech, kde jsou s ní pevně na obzoru spojena, takže se vše převrátí, co na zemi jest, pole, les, město a lidé. Jako setřesené se země by se město rozvalilo. Okamžik se dmou nebesa nahore, na nejvyšším místě, tiše, pak sestupují, nejdřív zvolna, posléze však stále rychleji k zemi v širokém oblouku okolo města, jakoby naprosto byla zapomněla, že se v době denní nad ním klenula.

Dóm jest již připraven shromáždit vše, co k němu náleží, aby všechno zachránil dříve, než započne boj mezi nebesy a městem. Zdá se, že větší část dómu již kamsi odputovala a že zbytek jest s námahou podpírán těžkými věžemi. A nad ním malé mračno, jako kousíček nebes vyslaný mu v ústrety. Několik chalup se schoulilo poblíž dómu, chtějí se na něj přivěsiti, dříve než se odpoutá od země. A mnohé zvíře a mnohý světec a mnohé dítě se obrátilo v kámen a umís-

tilo se v dómu, který je vysvobodí z města. Ve městě je však ještě dosti zvířete a dětí a světců: jsou tu již jako předvoj pro nové město, které napotom vznikne, po tomto městě útěku. Uvnitř dómu právě vidíme, jakoby již nyní zmizelo celé město útěku a že jen ještě dóm tu zbyl, jehož klenba nekončí ve zdivu, nýbrž že se klene dál neviditelně k jinému dómu, a dost možná, že pohlcuje v svém klenutí město útěku a obrací je v kámen na svém kameni.

Za jistých dnů, kdy všichni lidé se derou do středu města, zdá se, že jsou jako pomínutí, kteří se marně snažili vypadnouti proti nebesům, oblehateli města; a řady domků vypadají jako břevna, která byla vržena před pronásledovatele a který přes ně klopýtá. Ulice pak jsou jako zákopy nebo kryt, a lidé v nich jsou těmi posledními, zatím co druzí se již dávno rozutekli; hulákají, tito zde ve zmolách, hulákají, aby oklamali pronásledovatele.

Největší úzkost před přepadnutím nebesy jest za noci. Tak jako se ohně zapalují v divočině a na bubny se bije, aby se zastrašil nepřítel, tak rozžihá za noci město všude světla a hluch. Zelená a modrá světla jsou signály, voláními o pomoc před nebesy, která hrozí přepadnouti město za noci. Mnohdy se zdá, jakoby

již nebesa město přepadla : odmrštěno hluboce dolů, jako skleslé na dno moře, se rozkládá za noci město. Domy se jeví jako puklá obludná loď, a jako třpytivá, světélkující ryba klouzají světla, zato však lidé se zdají pouhými stíny, které byly svrženy s výšky na dno moře.

Mnohdy je tomu tak i ve dne, jakoby město bylo již dávno rozdrceno nebesy, rozdrceno a mnohá století zahrabáno pod zemí a nyní jen znovu vyhrabáno. Jako pod rozvalinami Tróje se rozkládalo ještě osm jiných vrstev rozbořených měst, tak se zdá, že i pod tímto městem se rozkládá ještě mnoho vrstev rozbořených měst útěku – nad ním však, již narýsovány v oblacích, budoucí města útěku, města lidí, kteří ještě nejsou, ale kteří utečou právě tak jako jejich předchůdci. Lidé se pohybují na ulicích jako v šachtách, jako pohřbeni v rozvalinách. A stromy v alejích jsou jako ony keře, které rostou v rozvalinách, jsou jako předeslány lesem, aby zarostly pusté město.

Stále, znovu a znovu vzniká město útěku. Znovu a znovu se strou nebesa nad ním. Všechny hvězdy nyní k sobě zavolala a všechny je shromáždila, aby jimi přepadla zemi. Hle, kolik hvězd již mají nebesa kolem sebe ! Pak, když je všechny dostatečně shromáždila, spo-

lečně všechny hvězdy vrhne na zemi. Hvězdy se postaví utíkajícím v cestu a zastaví jejich spěch. Ach, kdybych se ještě mohl dožít okamžiku, kdy nebesa zemi přepadnou! Ach, kdybych se toho mohl ještě dožít: hvězdy zastavte nás, abychom tolik nespěchali!

PŘÍRODA NA ÚTĚKU.

Natolik zachvátil útěk zemi, že se zdá, jakoby mu vše náleželo.

Povrch země jest pouze jen půdou útěku a tato se musí do šíře rozprostírat, aby měl útěk dostatek místa všemi směry se řítiti.

Černý, nepohnutý les na vrcholcích, hle, toť jakoby tam temnoty byly připraveny skloniti se nad utíkajícími. Všude jest tato temnota na okraji útěku, stromy jakoby se rozpouštěly a uhelnatěly v ní a jako černavý mrak jest všude les sledován temnotami.

Aleje již nejsou cestami lidí, nýbrž liniemi útěku, bílými čarami hbitě rozhozenými, ukazateli útěku.

Horstvo tu stojí: nezměrné kůly, pevně připoutané na okraj roviny, aby zpevňovaly půdu, když se útěk přes ní převalí.

Nebesa se zdají prázdná, vše je na nich odváto jako

proudem útěku, který se pod nimi vzdouvá a urvává s nebes všechno, co na nich jest; několik oblaků se rozestírá nad děrami nebes.

Již se nebesa klenou do větší výše, jakoby se chtěla zachrániti před útekem. Ale tam, kde na obzoru rovina země jedva mizí, přece jen nebesa pojednou klesají, příkře a náhle zrovna na okraji země, jako na povel, jakoby mělo býti překaženo, aby tam, kde přestává země a přestává útek na její rovině, aby právě tam se útek dále rozvaloval přes okraj země. Okraj na konci útěku jsou nebesa, nejen však nebesa sama pro sebe, nýbrž pouze ohraničení útěku. Za noci jsou hvězdy nepokojné a třpytí se na těchto nebesích, která nepatří již více jim, nýbrž útěku; přesto se však lesknou jasněji, jakoby svítily vstříc skutečným nebesům, které si již k nim cestu najdou.

Věčné věci země jsou již nepokojné: jaro, léto, podzim a zima, den a noc. S jakou láskou přicházeli časové roční na zemi a jak pokojně očekávali každý z nich, až na ně přijde řada objeviti se!

Nyní jsou časové roční nepokojní: jako zvířata jsou

nepokojná před zemětřesením, tak je veškerá příroda nepokojná před útekem.

Jak váhá jaro, aby přišlo (jak dlouho musela čekat zima, než mohla odejít!), pak najednou přichází jako někdo, kdo chce předstírat zapomětlivost, že přišel pozdě; přichází útočněji než kdy jindy a vše uchvacuje. Jako krajina obsazovaná cizími vojsky, tak jest země obsazována jarem.

Znenadání tu jest také léto – to je však jen opozdilec minulého léta, někdo, kdo se pokouší vzpomenouti si, jaké bylo ono léto, někdo, kdo se jako náměsíčník ve snu pohybuje ve výšinách minulého léta, chvějící se, že jej jakýsi hlas zavolá s výšin, a již připravený, vrhnouti se do propasti útěku.

Silnější a vášnější jest červen květů v tomto létě; připadá to, jakoby chtěly květy vtisknouti tuto červen do průzračného vzduchu a sdělit, že při nejmenším to zůstane tak, když květy i léto zmizí v útěku: červené skvrny na okraji útěku, toť léto tohoto času.

Podzim však přichází jen proto, jelikož všichni ostatní přicházejí; odvažuje se ještě toho, poněvadž se toho odvažuje jaro a léto.

Žádná důvěra není již mezi ročními časy. Částčky jara se rozptylují v zimě a zima vrhá kousky ze sebe

do leta, všechno se pohromadě v roce zmítá, navzájem a proti sobě, žádný z časů ročních druhému nedůvěřuje. Vše jest rozptýleno jako před nějakým zánikem, v úzkostech, a připraveno odvaliti se s útekem.

Z němčiny překládá
Zdeněk Rezníček

NA KAIFÁŠOVĚ NÁDVOŘÍ

*NA Kaifášově nádvoří
duše má komnatu,
škvára zraku proboří
pozdvolna do hmatu.*

*Služka oheň rozhrábne,
kohoutům rozdrobí,
ukrytou tvář vydělá
z pískovce podoby.*

*Zhoustne v blínu tma a stín
do pravých kadlubů,
pohyb rtů i hleny slin
vyhmátneš na rubu.*

*Slovo ústy křivými
zapřené ve světě,
rysy znetvořenými
před soudem zapře tě.*

Obrátíš se v sloup za trest
v křížovém výsledku
všech svých bludných marných cest,
s nápisy na plechu.

A tváří v tvář pak dutou
nevěrného sluby,
Pán tě zmrská knutou
s uzly tvými dluhy.

Pláč je nerozváže,
zuby nepřeskřípou,
bolest ran se táže,
výčitky sůl sypou.

Mast je nevyhojí,
vzpomínka je sbírá
Přišel k studni moji,
svatou žízni zmíral.

Oči nepoznaly
tváře — žár je spražil,
ústa psy naň štvaly,
vody nenavážil

*Zaskřípá teď okov,
hloub však tíhnou vědra,
plní slova do slov,
zváží tíhu vedra !*

SEN POKOŘENÉHO POUTNÍKA

*V mělčinách uvázla má cesta,
v zátoce kalné pod kameny,
pod vysokými prahy města,
žebráky byly podemleny.*

*Jak kaluže pod prahy mocných
schly v prach a smrt se vypařila,
krev pro růže z těch malomocných
stárnoucí země chtivě pila.*

*Pak došlo na mou černou kaluž —
a srážel jsem se v prach a páru,
smrt moje v růžích rozkvetla už
a v mrak se sbírá v bílém žáru.*

*A opuchlý vzduch dusných dvorů
podebraný od starých sazí
červaví horkou vůní moru,
z růží se město prudce kazí.*

Pták zalknul se, kůň zdechl v stáji,
dva milenci se do rtů vdechli —
z úst mrtvých matek děti ssají
dech dosud teplý, v lůně seschlý.

Mrak prachu praskal, prýštil hnisem,
propálil zem a kost skal na sůl,
a popel potu s krví smísen
zděšené tváře v hanbě zasul.

A orel s brunátnými křídly
táh po vůni speklého masa —
strup spáleniště sotva stydlý
zobákem rozškráb, drápem drásá.

PROLOG

*Už řeka láme hůl,
zrak mělký ji jen otře
všech jistot máte půl,
o co se ruka opře?*

*Až proud se náhle obrátí
v sloup nehybný a ztrnulý,
kdo z toho zraku vyvrátí
svůj život navždy minulý.
Obrazy křivých gest
zůstanou jako suché pruty,
co bylo — navždy Jest,
přímlovky větru zakřiknuty.
Ruka jež křivě odpřisáhla,
přisáhá křivě stále,
ač smrt už prsty s kříže stábla,
zda prsty hřichu stáhne?*

Až bělma řeky vyschnou,
tu v duté důlky kalužin
svůj křivý obrys vtisknou
a v kámen ztvdne každý stín —

Jen

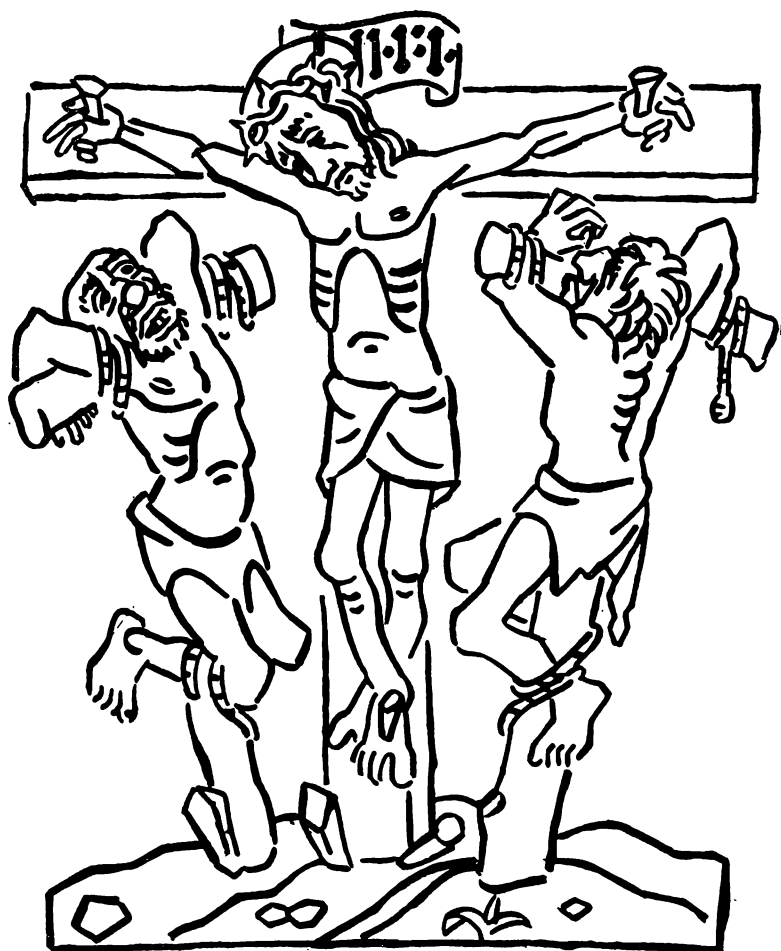
stesk marnotratných zraků
z vod páry počnou svážet
do prázdných sýpek mraků
v přímlovu deště srážet
pro lán tváře neosetě,
zdupané hluchým stádem
až na kost země, Nazarete !
přepadlé žízni, hladem.
Králové, soudci, lichváři,
kteří neprosili,
kláskovat půjdou po tváři,
kterou neosili —

A ruce plané žebrotou,
pahýly uschlé u břehů,
teď prudce suchem rozkvetou
a dají plody úžehů :
ty dlaně prázdňě otevřené
uzavrou se v tvrdý plod,
zástupy v žízni zavržené

budou hrýzat suchost vod.

*Váš dav se bude o ně rvát,
životu příliš zadlužen,
kdo kdysi dali, budou ssát
zatrpklá jádra almužen.*

Vladimír Vokolek.

ANDRÉ ROUJOU

Filosofie vojenská

1. — Čas, jenž tmelí spojení mezi provinciemi (kraji), zdá se stále rozšiřovati příkop, jenž odlučuje národy. Rozdílnost řeči, kultury, smýšlení, nade vše pak protivnost zájmů tvoří konflikty, jež historie zaznamenává, vzněcuje záští, jež legenda přiostruje, takže Armáda zůstane ještě dlouho pro každý stát, dbalý své cti a své neodvislosti, nástrojem první důležitosti.

2. — Jest vždy nebezpečno vzbuzovati závist a nepřítel. Aby občan byl chráněn proti nepříteli svých bližších, může spoléhati na soudce a četníky: stát nemůže spoléhati než na sebe sama, a čím jest země bohatší a čím více zkvétá, tím více potřebuje děl.

3. — Nedávno ještě stát mohl svěřovati specialistům starost o to, aby hájili jeho čest a jeho hranice. Tato povinnost přešla dnes na všechny mobilisovatelné občany. Všeobecná vojenská služba jest vynález německý, zcela k výhodě Německa, jehož obyvatelé mají vůbec žádost kázně, a snadně se podřizují požadavkům branného řemesla. Není tomu tak ve Francii, kde vojenské schopnosti jsou monopolem malého počtu.

4. — Bylo možno milovati válku, když toliko vojáci

z povolání snášeli její nebezpečí. Všeobecná vojenská služba všude poněkud zmenšila vážnost chocholu a půvab epopeje.

5. — Býti poslán do ohně, jest vždy ctí v armádě vojáků z povolání, v armádě národní bývá to často trestání. V tom jest všecken rozdíl. Přesto armáda nesmí býti nikdy proměňována v trestnici nebo káznici.

6. — Není možno požadovati od armády národní vojenských vlastností armády vojáků z povolání, a nestačí obléci za vojáka pokojného občana, a mysliti, že se z něho stane voják. Oblékati pak do vojenského munduru mrzáky, toť první krok k demoralisaci armády.

— Příklad statečných může strhnouti ty, kdož se zdráhají, ale útěk zbabělých může také strhnouti statečné.

8. — Pevnost a spolehlivost armády spočívá snad méně na přirozených vlastnostech vojáků než na jejich seřazení (formaci). Mnozí tropili si posměch ze zacházení se zbraněmi, z cvičení v sražených řadách, prohlašovali čas, věnovaný těmto zaměstnáním, jež neměla nic společného s válkou, za ztracený. Kdo tak činí, nerozumí psychologii válečného řemesla. V nynějších válkách stále rostoucí důležitost materiálu a

chemie neosvobozuje nikterak bojující od kázně a sebezapírání. Ať se používá samostřílů nebo strojních pušek, úkolem vojákovým v bitvě jest vždy konec konců jíti na smrt k povelu »Vpřed«. Před vzpourou nejvelitelštějšího z našich pudů nejkrásnější řeči byly by v nebezpečí, že budou bezmocny. Abychom se vyhnuli couvání a ústupům, je třeba přísnou výchovou se přičiniti, aby se zrodily u vojáka návyky ducha, takové reflexní pohyby, aby povel »Vpřed« jej strhoval proti jeho vůli. Toť účelem těch cvičení přehlídkových, těch vojenských parád, v nichž lidé krátkozrací nevidí než jakousi červivou tradici, které však, doplňovány nesmiřitelnou pravidelností života kasárnického, navýkají poznenáhlu člověka k bezprostřední poslušnosti, přesnosti a mlčení. Jen v kasárnách a v táboře nabýváme ducha vojenského, cvičíce na dvoře, aby se tělo cítilo jako z ocele, aby se kolenní ohbí napínalo a nohy šly jako strunky, a taky aby byly v těchže hodinách, na příslušné zatroubení, vykonány práce, předepsané služebním rozkazem, aby se duch podvoloval bez zdrahání, z povinnosti, i nejnepříjemnějším požadavkům nařízení vojenského řádu. Cvičení ve zbraních, cvičení v semknutých řadách přísně prováděná nejsou tedy marným utrácením času. Těmito starověkými způsoby výcviku utváří se poznenáhlu duchové, a dává se armádám kázeň, která přemáhá svízele a v bitvách dobývá vítězství.

9. — Duch vojenský, založený na dvou podstatných principech: předně poslouchati, a pak obětovati všechno zájmu Vlasti, staví se přímo proti duchu juridickému (právnímu), který chce svobodné badání a vyžaduje, ať už budou toho jakékoliv následky, naprostou úctu ode všech a pro všechny k formám spravedlnosti. Podle toho, kdo přemítá pod lampou, v poklidu své pracovní světnice, civilisovaná země má odvrhnouti každou nauku, která, vymaňujíc se z právních pravidel, vydává na pospas libovůli vojenského vůdce svobodu a život občanů. Ten, kdo viděl zblízka nutnosti války a třásl se často o svou zemi, pochopí, že jsou okolnosti, v nichž třeba, abychom se vyhnuli krajní pohromě, udeřiti strašným příkladem na ducha Armády, a udeřiti ihned, aniž by se ztratila minutka, aniž by se staral o nějaké pravidlo postupu. Decimovati některou vojskovou jednotku, která odepřela kráčetí vpřed, jest způsob potlačení, na něž pouhá myšlenka nás pobuřuje a při níž srdce v našich hrudích chvějí se hrůzou. Není-li však možno zastaviti ochablost a mdlobu leč tím, že se utíkáme k tomuto krutému opatření, měli bychom právo přikloniti sluch tomu, co jest v něm odporného nebo co nás plní úzkostí? Co jest přednějšího, záchrana vlasti, nebo občanský zákoník; čeho má vůdce více dbáti, své povinnosti nebo tak zvané morálky? Snad tady jest na místě připomenouti proslulé slovo: »Byť měla býti naše jména zhanobena, zachráníme svobodu«.

10. — Marné jest lnouti k demokratickému pokroku, milovati uváženou a svobodně dávanou poslušnost; ten, kdo má sebe menší zkušenost válečnou, musí uznati, že bez pevného vojenského sešikování armáda by nebyla než sám zmatek a vřava, sběh. K utvoření nepřemožitelné hradby národ mobilisovaný, to jest národ v pohotovosti měl by splynouti v odbornou armádu, která by byla schopna jej absorbovati a oživiti jej svým duchem. V nedostatku takové armády přísluší kádrům (setninám, praporům, plukům a p.) povinnost a čest uchovávat i přenášeti principy a tradice, jež jsou celkem nejjistější zárukou naší bezpečnosti. Důstojníci a poddůstojníci trvalí nebo v rezervě, proniklí duchem vojenským, jsou takto armaturou davovému množství našich národních sil. Ještě jest nutno, aby byli dosti četní, aby tato armatura mohla obsáhnouti tuto spoustu, mocně nad ní státi, na ni působiti a dávat jí tvářnost a mentalitu ukázněného a chrabrého sborového voje. Kdyby kádry byly číselně příliš slabé, mobilisovaný dav by je v sobě potopil, a jejich hodnota by se v něm rozplynula a ztratila jako sklenka alkoholu ve studni.

11. — Dělati si z toho čest, že zůstávám prostým vojákem, když se cítím schopen býti vůdcem, jest provinováním se proti vlasti. Aby armáda byla silná, je třeba, aby každý byl na svém místě a aby velení náleželo těm, jež jejich jasnost mysli, důmysl, jejich vychová-

ní, jejich povolání a s tím spojené odborné znalosti a zvyk čini způsobilými je vykonávati. Ale buď proto, že neznají svou povinnost, buď z lenosti, buď z líčené nebo upřímné bezstarostnosti mnoho Francouzů opovrhne prýmkou, a nechávají méně schopným čest, aby je nosili. Tato nevážnost má často nečekané a často směšné následky. Za války bylo viděti předsedu soudu sloužiti v hodnosti kaprála pod velením jakéhosi exekutora, jenž byl kapitánem; znamenitý lékař, mající službu v nemocnici pod poručníkováním jakéhosi zubního praktika; proslulý učenec zametal kasárny. Země hrozně prodělá při takovém převrácení úloh, a kdyby se to šířilo, staneme se národem směšným a nakonec to odneseme v porážkách. Jest nezbytno v tomto ohledu přičiniti se o nápravu, povzbuditi ducha veřejnosti a zušlechtiti národní výchovu natolik, aby z ní vycházeli vědomí Francouzi, neboť když se jedná o službu vlasti, skromnost není vždy ctností, a může býti i zločinem, zakopáním hřivny.

12. — Dobré nohy, dobré oko, statečnost, trošku vzdělání a hodně zdravého smyslu, netřeba více, aby se stal někdo v krátké době dobrým četařem, rotným, ba i více. Takových mužů jest ve francouzském obyvatelstvu nesčetné množství, a záleží jen na důstojnících, aby vytvořili nevyčerpatelné zásoby těchto šarží k obnovení našich kádří v čas války.

13. — Nutnost přesné kázně, okamžitého a svědomitého vykonávání rozkazů ospravedlňuje přísnost vojenských nařízení, jež nemohou připustiti ani slabost, ani zdráhání, ani opoždění. Tato přísnost naráží čím dál tím více na zvyky a záliby mládeže, u níž nynější výchova příliš rozvinuje individualism a odpor ke každému donucování. Odtud křivé posuzování, úštěpky a posměšky, jež se tak často na armádu sypou. Abychom však byli spravedliví, třeba uznati, že právě přísnost jejích nařízení udržuje v armádě pravidelnost jejího vnitřního života. Jen elita umí poslouchati z povinnosti. Elita jest výjimkou. Nic neudržuje většinu lidí na cestě pravosti, jako jistota, že budou ztrestáni, když z ní odbočí. Dbá-li voják příkazu, je to nejčastěji proto, že ví, v jaké nebezpečí se vydává, kdyby jej přestoupil. Když plukovník, máje přivésti svůj pluk na jeho místo, o chvílku se zpozdí, nebo příliš záhy tam dorazí, může si ulnati osm dní vězení, nedivte se, že si činí s mužstvem i důstojníky pod sebou zase svá opatření, aby se tam dostavil v přesnou hodinu.

Právě na těchto základních poznatecích, skýtaných zkušeností (aniž mluvíme o požadavcích válečného řemesla), jest založeno vojenské zřízení. Nikdo nikdy zřejmě nepomýšlel na to, aby do něho nutil celý národ a ani Sparta neuhájila dlouho svou existenci, když minila žiti jen vojenským režimem. Ale jakmile by se ve vojsku popustilo od přísné vojenské kázně, muži odtud vycházející do civilu jistě by nedovedli obstarati

důležité práce ve vymoženostech doby, jako jsou železné dráhy, velké podniky průmyslové a všechny ty jiné mnohonásobné strojní dochvilnosti: měli byste více zpoždění vlaků, více srážek vlaků, více úpadků, více požárů, více zmrzačení a zabití, zkrátka více pohrom bez této vojenské přípravy »do života«.

14. — Zdá se též čímsi nepřírodným, jak se na vojně hospodaří s jazykem. Přísluvečná a tradiční příkrost vojenského jazyka, jeho úsečnost pocházejí ze zvyku povelu, jenž musí býti podle účelu, jehož chce dosíci, energický a krátký. Ale když tato úsečnost se zvrhne v násilnost a v sprostou hrubost a surovost, tu má to původ méně čestný, a vysvětluje se to jen sprostotou a privilegovaným postavením představeného, jenž v prostředí, kde hierarchie jest velmi příkře oddělená, oprávněnost veliká, autorita atd., a pak odvolání se k vyššímu plné nebezpečí, může beztrestně urážeti nižšího, odzbrojeného vojenskou kázní. Zacházeti bez ohledu a bez šetrnosti s těmi, od nichž se nemám čeho báti, jest u mužů, kterým chybí vrozená ušlechtilost a jsou kromě toho i špatně vychováni, tendence dost obyčejná, a jest mrzuto si říkati, že tento zlořád by nebyl, kdyby ti, kdož se vidí takto poručníkování, měli právo odvety, jak by se slušelo.¹⁾

¹⁾ Malá poznámka překladatelova: Sprosté hulákání vyšších na nižší bez potřeby se někdy nevyplácí. Když jsem byl naru-

15. — Voják, který zůstává necitelný k těmto výzvám na »pozor«, hrubě nebo sprostě vyjadřovaným, vnitřně se utužuje, trpělivostí tou vzrůstá jeho vojenská čestnost, hrdost a celková hodnota. Důstojné mlčení podřízeného při slovních návalech a hubačení nadřízeného jest dobrou školou pro tohoto, a často »velitel« takový, jak vím ze zkušenosti, se po straně zastydí a jak se mi kolikrát i vyšší důstojníci přiznali, prý z tohoto beranního mlčení vojáků dobrých odnaučili se všelijakým sprostým návykům. A voják, který by neměl příležitost vynaložiti tuto prvopočáteční trpělivost, nemohl by se chlubit, že už ví, co jest to »vojenská duše«.

16. — Mnoho velitelů zapomíná příliš často, že jistí jejich podřízení jsou sami též velitelé, a že není pro vojáka trapnějšího pokoření jako dostávatí důtku před těmi, jimž sám velí. Ať jsou takové výtky zasloužené nebo nezasloužené, ničí to vážnost toho, kdo je dostává, a oslabuje to jeho autoritu. Tato neomalenost

kován ve Znojmě, ukazovali jsme si v cimře zvláštní důtku ve dveřích. Stál u nich fíra a přijímal do cimry vojáky jdoucí se cvičení. Na jednoho si bez potřeby vyjel a řekl mu sprostou nadávku. Ten bodákem, který ještě neodložil, přibodl ho k těmto památným dveřím tak, že v nich zůstala tato důtku. A známo z války, co podobných odvet zjevně nebo mstivě po tajmu bylo vykonalno.

v jednání důstojníka s důstojníkem působí radost špatným vojákům, již mohou býti toho svědky, zvláště však tím trpí vojenská kázeň a škodí to vyššímu zájmu armády. Důstojník, ať v kterékoliv hodnosti, jenž by nechtěl od takového zlovyku upustiti, měl by býti degradován a z důstojnické společnosti vyklizen.

17. — Málo kdy se stane, aby musel velitel řešiti rovnice. Známo, že mívají velitelé všelijaké libůstky. Generál Gamelin umí vařit kávu, miluje květiny a hudbu: má ohromnou hudební knihovnu. To bývá rozmanité. Ale vždy musí přijímati a dávatí rozkazy. Ba možno říci, že život vojenský není než řada rozkazů dávaných a přijímaných. Od toho, jak bude rozkaz vykonán, může záviseti úspěch té neb oné operace, vyhrání bitvy, ba často záchrana země. Aby rozkaz byl dobře vykonán, je třeba, aby byl dobře pochopen, a aby mohl býti dobře pochopen, musí býti vyjádřen tak, aby myšlenka toho, kdo jej dává, osvítila ducha toho, kdo jej přijímá, aniž by v něm zanechala sebe menší pochybnosti. Jakmile rozkaz zavdává příčinu k výkladům, bude se možno nadíti, že bude vyložen špatně, a dvojsmyslnost, nejasnost jest v takové látce tím nebezpečnější, čím podřízený bude úzkostlivější. Když rozkaz jest špatně pochopen, tu skoro vždy bývá špatně dán, a mnoho velitelů, velkých i malých, by si mělo říci *mea culpa* a bít se kajícně v prsa. Několik let před válkou velící generál posádkových manévrů po-

10

slal k ohledání setninu, které velel poručík, jemuž bylo dodáno takovéto písemné posláni: »Přesvědčte se,²⁾ že nepřítel nemá v moci kotu 58.« Důstojník čte znova a znova rozkaz, studuje ho, bádá v něm, váží všechna slova. Ví dobře, že jsa na ohledání nemá vyhledávati boje, ale výraz »zajistiti si« ho mate. »Co udělám,« táže se, »má-li nepřítel kotu 58. zabránu? Dejme tomu, že řeknu své ordonanci, aby se ujistil, že okno mé světnice jest zavřeno: najde-li je otevřené a nezavře je, budu ho považovat za pitomce. Právě tak, kdybych měl prostě zjistiti, že nepřítel zaujímá kotu 58., nenařizovalo by se mi, abych »si zajistil«, že ji nepřítel v moci nemá; tedy, najdu-li ho tam, musím se přičinit, aby byl odtud vyklizen.« Z této prosté a pevné úvahy vyplynulo, že se důstojník vrhl se svým oddílem na kotu 58. a našed tam nepřítel, zuřivě naň udeřil (tradicionální furia!), byl však ihned obklíčen celým praporem bílých (my byli červení), a pak se mu dostalo notné důtky od generála, který mu v dlouhém kázání zvlášť kladl na paměť, že když je poslán na ohledání, nesmí nikdy vyhledávati boje.

Z toho příkladu, vybraného z tisíce jiných, možno usouditi, že je-li podstatno věděti, co se chce, jest neméně podstatno, zvláště v armádě, uměti to vyjádřiti. Důstojník musí tedy ovládati jazyk ne podle lahod-

2) S'assurer též znamená ujistiti se, ubezpečiti se, zmocniti se; tedy též zajistiti si, aby nepřítel neměl v moci tu kotu.

nosti, nýbrž podle vnitřní účelnosti, a to zvláště důstojník štábní. Geografie a vědy mathematické jsou potřebné, ale neméně důležité jest ovládati jazyk a uměti v něm rozkazovati.

18. — Jistí ptáci v klecích nezpívají. Jistí duchové zůstávají krátkí, když se nemohou pohybovati podle své libosti, a když jejich činnost musí se řídit podle myšlení druhého, v rámci výslovných nařízení. Je tudíž nezbytno ponechati rozkazům, určeným každému člověku této povahy dostatečnou pružnost, aby jeho vynalézací schopnosti nebyly udušeny, a aby mohl přinésti společnému dílu pomoc své inteligence a své horlivosti. Sešněrovati ho do podrobných předpisů, toť odsouditi ho k zmrtvělosti a zbaviti se takto často drahocenného příspěvku spolupracovníka. Ostatně, vyjma nevědomé a bázlivé, kteří potřebují býti vedeni pevnou rukou, většina podřízených cítí se ráda svobodna ve svých pohybech, a vždy se věc lépe zdaří, když se jim toliko jasně naznačí cíl; když víme, že jsou schopni samu věc zmoci, ponechme jim volnou ruku. Jsou velitelé, kteří tohle nechápou, a buď z nedůvěry, buď z vášně poručníkovat rádi svazují ruce i ducha svých podřízených a berou jim všecken důvod, aby sami uvažovali. Máme často příležitost slyšeti rozkazy takového druhu: »Půjďte krýti se svým plukem levý bok divise. Dáte se na pochod v kolonách, pravé křídlo vpřed, každá setnina v půlsekcích rozestavená v od-
12

dílech týmž způsobem. Sto kroků mezi setninami, dvacet kroků mezi půlsekcemi. Na pět set kroků k levému křídlu oddělíte jednu sekci, jež bude pozorovati pohyby nepřítelovy z té strany. Sám zůstanete u setniny pravého křídla, jež bude setninou vůdčí. Až přijdete na kotu 86., kterou spatříte odtud ve vzdálenosti osm set metrů, zastavíte se a počkáte na nové rozkazy.« Opatřen těmito instrukcemi a snížen jsa takto na jakýsi příspěvek mužstva, plukovník podle předpisu pozdraví, jme se vykonávati povinnost takového posláný, ale zdá se sám sobě jako školák, jenž si musí přeríkavat úlohu, a každý se dohadne, co dobrého může z takového podnikání bez osobní horlivosti vzejíti.

Jest pravdou dávno vyzkoušenou, že rozkazy nesmějí se omezovati na jediný typ. Právě ve válce jest hroznou chybou narážeti vše na jedno kopyto: tu třeba rozkaz měniti podle zkušenosti a schopnosti podřízeného, jemuž se právě udílí. Ať má velitel sebe lepší výřečnost, nebude jej vykonávati on, nýbrž podřízený. Když bychom již připustili vzorce rozkazů, budou jiné pro vyššího důstojníka, jiné pro rotného. Třeba se přizpůsobiti podle okolností a vystříci se pečlivě toho, abychom si hodnoti ty nepletli: neboť v armádě není rovnosti.

19. — Ten, kdo dává rozkaz, musí pamatovati, že jsou dva důvody, aby tento rozkaz byl vykonán špatně nebo aby vůbec vykonán nebyl: prvním důvodem jest

rozličnost duchů, jež způsobuje, že se myšlenka skoro vždy znetvoří přecházejíc od člověka k člověku; druhým jest přirozená náchylnost, která pudí většinu lidí, aby neposlouchali, necítí-li nad sebou bdělého oka. Odtud nutnost napřed se přesvědčiti, zda bylo rozkazu dobře rozumněno, potom stále bdíti, a vzbuditi u všech mužstva i kádrů bázeň, že vykonání rozkazu bude vždy přísně kontrolováno.

20. — O iniciativě možno říci, že jest často břitvou v rukou opice. Spasná, když se jí chápou lidé schopní, lidé, kteří jí dobře použijí, může v případě opačném býti plna nebezpečí. Přece však třeba připustiti, že valná většina francouzských kádrů má dosti zdravého smyslu, aby našla v případě nepředvídaném řešení ne-li geniální, aspoň přijatelné, a když se do něho mužstvo s odhodlaným velitelem zapřahne, může dáti dobré výsledky. Třeba též míti na paměti, že ve válce nečinnost není jenom hanobící, a že nic nemůže býti osudnějšího než čekati rozkazy, když se naskytne příležitost, nebo když dolehne nebezpečí. Třeba tedy k iniciativě povzbuzovati na všech stupních vojenské hierarchie. Ale aby k ní byly kádry správně nabádány, nesmějí býti dříve chváleny, dokud se něco většího nezdařilo. Mnoho nižších velitelů by bylo šťastno podati toho důkaz. Většina se samovolných podniků beztak zdrží, vědouc ze zkušenosti, co je čeká v případě nezdaru.

21. — Ponechati iniciativu svým podřízeným není totéž jako setřásti se sebe povinnosti a odpovědnost. příslušející velení, a uvrhnouti je na tyto podřízené. a když se naskytne nějaká potíže, říci jim studeně a bez vysvětlení: »Udělejte, čeho třeba, a podejte mi zprávu.«

22. — Návyk býti poslouchán bez diskuse žene někdy jisté velitele k tomu, že zapomínají perných skutečností života, a požadují více, než jest rozumné. To pak bývá jednou ze směšných a často nejošklivějších stránek vojenského života. — »Ať si vyleštíte voskem řemen! — Nemáme vosk, rotmistře! — Po tom mi nic není.« — Co týden slyšeti takové rozhovory ve všech kasárnách Francie V poslední válce jistý brigádní generál zavolal si podřízeného důstojníka, a ukazuje mu návrší ve vzdálenosti dvanácti set metrů, pravil mu: »Dobudete se svým plukem tam to návrší!« — »Dobře, pane generále. — Mně tady necháte jednu setninu. — Pane generále, popustil jsem již jednu B. — No a? — Zůstanou mi pak jen dvě setniny. — Budete útočit se dvěma. — Dobře, pane generále.« Posice naznačená byla však velmi silně nepřitelem obsazená a opevněná. Dvě setniny byly v několika minutách vyřízeny a vrátily se v žalostném stavu k svému východisku. Plukovník a oba kapitáni padli. Posice ta byla dobyta dlouho potom, a bylo k tomu třeba celé divise s těžkými ztrátami. V té chvíli generál se pře-

sunul jinam a při hlavním útoku už tam nebyl .

23. — Jedním z dobrodíní vojenského zřízení ve Francii jest úsměvná filosofie, kterou, díky hodnotám, jimiž se náš národ opravdu honosí, jest duše proniknuta. Francouzský voják — ten pravý — jest skeptik beze žluče, jenž nežádá od života, co nemůže dáti, málo se stará o to, aby mu porozuměl, a čeká obyčejně na to nejhorší. Když má hlad a když není, z čeho mu dáti najíst, když už usíná a v tom se troubí na poplach, zahubuje si: »Zas ta hovadina začíná,« a hned myslí na něco jiného a koná, čeho třeba. Ať vlak, jímž má odjeti na dovolenou, má několik hodin zpoždění, myslí, že přesto jest velmi šťasten, že vagony mají kola a že všechna jeho okna nebudou snad rozbita. To on, aby shrnul vrtkavosti a psoty vojenského života, vynalezl rčení: »Všechno chcípá«, »Vlak musí počkat, až se vykartáčujeme«, »Hodina sem, hodina tam, »vlaky si daly na čas«, a jiné potěšlivé aforismy. Tato posměvačná resignace jest v naší armádě tradiční a podle všeho za dob arkabuzarův a lučištníků bylo slyšeti v kolonách tytéž úvahy a tytéž úštěpky. Jest snad u prostého vojáka posledním slovem moudrosti, a možno připustiti, že nikdy nebylo překážkou úspěchu našich zbraní.

ZOUFALCŮM ZÍTRKA.

Odvažuji se směle tvrditi, že v doznívání poslední dělové rány, za gigantické bitvy dne 18. června 1815, sesmutněly nekonečně hrdinské tváře válečníků. Neboť od této doby ztráceli lidé nejzákladnější pocity ušlechtilosti v oboru válečnickém, až dospěli k čistě mechanickému zabíjení lidí. Nejsme již dnes váleční estétové, jsme zcela prostí zabijedci. Vzájemný poměr a vztah soupeřů, ono výsostně ladné, elastické a bujaré rozehrávání svalů, zvýšená činnost smyslů cílících k hrdinskému projevu, jsou zredukovány na minimum a místo aktivního zásahu krásy nastoupilo jen trpné odevzdání se hmotě, surové a chladné, bez oduševnění a radosti. Přece, býti zabit v nádherně inscenovaném boji není ještě okolností pro bojovníka nejhroznější. Býti však zabit tupě a tiše, s vědomím skrytého zákeřnictví, jaksi nenápadně, zálučně a bez možnosti pohlédnouti svému protivníkovi v tvář, činí zabíjení odporným a diskredituje boj, vrhá nejčernější stíny na válku.

Dospěli jsme skutečně tak daleko, že jsme základní smysl války — ušlechtilost boje, a prapodstatu boje — hrdinské soupeření vpravdě zamordovali šablonoovitým, nepoetickým, odporným zabíjením, a zanechali jsme tak válku, hanebně a nerytířsky obnaženou, na pospas kdejakému politickému mluvkoví. Nemohouce však přesto uniknouti jejím skrytým silám, které od nepaměti pokoušel hrdinné duše k slavným činům

válečnickým, nastoupili jsme cestu nejpohodlnější, cestu válečnictví strojeně divadelního. Kaširovaná jedenáctka fotbalových chlapků, řeznické bicepsy hromotluckyých boxerů a napudrování, vyžehlení tennisoví favorité, jimž chybí ještě na rtech rouge jejich partnerek, toť kvintesence obnažené, sesměšněné války s pozadím horlivých fanoušků, potěru to národa boječtivého, jemuž určuje vítězství naškrobená a formalistní tvář utrápeného soudce laika. Ano, nezapomeňme, boječtivost v nás ještě vězí a jest živena v umělé líhni národních matchů za drahé peníze a má ráz oné nedomrlé kratochvíle, která se mění okamžitě v ztrnulé a úžasné zkřivení obličejů, jakmile na místo slůvka »zápas« se dá slovo »válka«. Ne, nejsme zbabělí, my vítězové putovních pohárů a kamarádkých vlajek. Jsme jen nekonečně zoufalí u vědomí, že neexistuje již hrdinství, které bychom mohli náležitě uplatnit v soustavě technického a mechanického tlaku ocele a železa. Jsme udiveni nad tím, že budeme jednou zabiti, aniž nám podle zákonů pokroku bylo dovoleno vykročiti před nepřitele a podle válečnických zásad ho skoliti. Neboť zabíjení se zracionalisovalo a chapadla moderních technických vymožeností poskvřnila panensky se lesknoucí šupiny rytířské zbroje a udusila pod nejšlechetnějším krunýřem minulosti nejvzácnější hrdinskou duši pravého bojovníka, který mohl býti, a vlastně jest ještě nazýván válečníkem. Hrdinným válečníkem, umírajícím na poli cti a slávy se zpěvem na rtech.

Ano, ještě před nedávnem se bojovalo. Muž proti muži, charakter proti charakteru, za hlaholu trub a rachotu bubnů. Byla-li užita válečná lest, tkvěla v ní vojevůdcovská noblesa a byla užita s výrazem velkomyslného gentlemantství. Bylo žádáno, aby se prapory, a korouhve protivníkovy s leskem a v čistotě nesly do hlavního stanu a poeticky se skláněly před zraky vítězovými. Nekupčilo se se symboly. Zpěv vojínů byl zpěvem vítězným a nářek i bolestná úpění poražených byla dusena tlukotem odvážných srdcí, která věděla, proč ztichnou v rozbřescích oparových jiter. Byly doby, kdy se nepociťovalo ještě zoufalství nad prohranou bitvou, protože se noví válečníci rodili a bylo dostatek pasířů, jimž nevychládaly výhně hrdinských zpěvů odvety.

Krátce řečeno, byly doby, kdy se nezabýjelo, nebo lépe, kdy nebylo používáno řečnických moresů. Bojovalo se. Na tuto nejzákladnější válečnou činnost se však dnes pohříchu zapomíná a moudré hlavy proslulých generálních štábů nepočítají již s bojovníkem-válečníkem, nýbrž s mužem jednotkou, a chcete-li, s duší nejzoufaleji pasivní, které jest zcela lhostejno, bude-li vůbec bojovati, nebo budou-li její fysickou skořápku žráti vši. Válka totiž ztratila nymbus krásy a opojení, a na místo individuality bojovníkovy, živé činy hrdinskými, na místo kvalitativního pojetí války nastoupilo čiré zoufalství massy, útvar kvantitativní, hotový se ihned rozdrobiti pod několika ohavnými výstřely děla. Ručička vah možného úspěchu se vy-

chyluje totiž do směru vítězství pod účinkem závaží »mnohosti«, regulované technickými nestvůrami, přesto, že vavřínové věnce by patřily spíše odpůrci poraženému, kvantitativně slabšímu, ale po stránce bojovné hrdinskosti výraznějšímu. Dejme tomu, že tak praví a velí zákony války a že se nedá na věci nic měnit. Nechtějte však bojovati tam, kde nutno hníti v nečinnosti, nedůstojné pravého bojovníka. A přece bojovati, absolutně bojovati s pocity radosti a vzruchu, s představami nejmožnější fyzické síly a v podvědomí krásy, se smysly odpoutanými a myšlenkami upnutými k okamžikům opojných, vítězných hodo-kvasů, toť přece jistý druh nejrozkošnější zábavy a nádherné hry, jíž se může oddati jen postava hrdinského válečníka. Toť pastva pro duše nebojácné.

Moderní válečná technika zabila v dnešním bojovníkovi, můžeme-li ostatně ještě někoho bojovníkem zvát, pocit a vědomí rytířského hrdinství. Zabila proto, že se specialisovala podle receptů čistě prušáckých ve zvýšené míře právě jen na zabíjení, stroze matematické, nezajímavé, fádní až k pláči a banální — čistě prušácké a tak pochmurně šedé a hrud' svírající, jako bezvýrazné modlitebny protestantské někde v Braniborích. Zmizely již představy o cizích, dalekých zemích, jichž bude dobyto, neusínají již tábořiště v neproniknutelných hlubinách lesů, neoznívá již halasné čepobití v rozsochách skal, neexistuje již radost válečná v hrudích bojovníků a poháry verbířů zejí prázdnotou, protože není bojovníků, kteří by se smilovali

nad dětmi, ženami a starci. Jen zoufalství se plouží po dědinách a městech, horizonty jsou zašedlé a vyhlídky unaveně mdlé, nezajímavé. Neskolím již protivníka, jelikož jest vzdálen a zavrtán kdesi v zemi, která jest uzpůsobena a připravena přece na jinačí podívanou válečnou. Neotevřu oči, protože zítra, nevím kdy, budu zabít znenadání, udušen zákeřně ve spánku svíraje drahocennou pušku, mou průvodkyni nejvzácnější. aniž jí pohrozím, aniž z ní vystřelím na uvítanou nepříteli.

Křídla odvážných orlů jsou svázána. Doba potouchlého pokroku si usmyslila organisovati duše válečníků, které oplývající nejnespoutatelnější volností, nemohou býti vpravdě organisovány, mají-li bojovníci dáti válce patrný rys hrdinské slávy. Neboť hrdinství jest stav ryze individuální a je-li, nebo chce-li býti organisováno, stává se groteskní prostředností. Prostřednost jest možno ještě organisovati, neboť jen tak se docílí náležitého průměru a jistého čísla potřebného k tomu, aby se mohly uveřejňovati v novinách censurované bulletiny o počtu zamordovaných životů. V podstatě hrdinství bojovníkova však tkví psychologický tvar vrcholu. Nutno však zůstatí pěkně při zemi, nikdy však v zemi, jak určuje novodobý válečný program zoufalců. Není třeba války krtků, je nutno rozepnouti vznešeněji křídla.

Je nutno zkultivovati válku a znehodnotiti zabíjení. Zbaviti se zoufalství nad nejkrásnějšími okamžiky války, které nemůžeme vychutnati všemi póry jen proto,

že s pocity resignovaného zvířete hledíme do imaginárního jícnu děla, onoho vynálezu mechaniky, o němž Leon Bloy řekl, že »jest ošklivé a pitomé tolik, jako hrozné. Zabíjejíc lidi na dálku, odmršťuje nejušlechtilejší rozhorlení odvahy lidské.« Je třeba zavřítí jatky militarismu a vyšlápnouti si směle a radostně do volného prostranství bitevního, které již dávno neslyšelo hrdinný ryk a pokřik bojovníků. Je však naprostým nesmyslem vyhladiti válku proto, že několik pacifistů má v těle místo krve vodu a několik urozených dam má dušičku na krajíčku. Díváme se na záležitost války jako bojovníci, a tu, vari z cesty. Vyhladíme však zabíjení, které nemá s válkou nic společného. Neboť válka, chápána v své nejhlubší, niterné podstatě, jest přece jistým očištným stavem lidstva, skutečně, něčím nepochopitelným a giganticky ohromným v zorném úhlu válečnickově. Jsme připraveni na smrt tak jaktak, ale vyžadujeme smrt hrdinskou. Nejsme přece slaboši. Snad jsme jen pouhými zoufalci, ale to nás neodradí »v ě ř í t i v e v á l k u«, která vyhlazuje duchy nečisté a zamezuje přelidňování, chcete-li. Která nám prostáčkům skýtá nejskvostnější vyhlídky, paralysovati zoufalství pracovní nečinnosti v dobách mírových, zoufalstvím bojovníků bez soupeřů a hrdinnosti. Jest organickým zákonem, promítnutým čoučkou spravedlnosti Boží do našeho vyhnanství, které lidstvo nedovede důstojně nésti. Jest zákonem prostého vyvážení lidstva. Jež lidstvo nechápe. Válku proměnilo v zcela obyčejné zabíjení bez krásy a čistoty a nade vším rozestřelo

roušku slabošské a bolestínské humanity. Jest třeba války, aby bylo znovu oživeno hrdinství ve století slabých, nerytířských, neušlechtilých a prostředních duchů. I mrzáci chtějí bojovati, neboť jinak by se prothesy mohly státi dědičným zlem. Je však nutno renovovati a očistiti zpitvořený obraz války a dáti bojovníkovi vedle vědomí krutosti i pocit cti a přiblížiti soupeře na vzdálenost jednoho zvolání. Vykořeniti až do důsledku anonymitu zabíjení.

Na pokraji zoufalé trýzně hledáme osobnost hrdinného vojevůdce, který by dal válce pravý úhoz a novou slávu poskvrněným praporům, který by zušlechtil existenci války. Hledáme hrdinného vojevůdce, který by byl zároveň básníkem války. Velkým a současně jemným, který má ještě válečnickou krev v žilách tvůrce, jenž dovede inspirovati k novým a novým válečným činům. Cítíme v sobě, jak krev kolotá a život kypí, život, jenž by mohl býti obětován jen za předpokladů neskonalé krásy. Jsme ale při tom až k smrti zoufalí, již dnes, my zoufalci zítřka, když si uvědomujeme, že snížení a zredukování na pouhou jednotku nečinnosti, zaklesnutí v davu, očekáváme lomozíci rachot nepoetického zabíjení.

Zdeněk Ř.

JEAN GIONO PACIFISTA.

Mnoho bývalých pacifistů kolem nás již uposlechlo, poslouchají, následují krok za krokem velká hnutí, mávajíce korouhvemi a opojeni jdou cestami, jež vedou k armádám a k bitvám. Odmítám následovati je; i když se moji političtí přátelé zneklidní tímto činem podezřelého individualismu.

Vidím, že už nikdo nemá úctu k člověku. Na všech stranách se o ničem jiném nemluví než o diktátu, povinnosti, moci, službě. A ještě se vyřkne tato stará, odporná pošetilost: přítomná generace se má obětovat pro generaci budoucí. A říkají to i na naší straně, a to je povážlivé. A kdybychom aspoň věděli, že to je správné. Ale ze zkušenosti víme, že to nebylo nikdy správné. Budoucí generace má vždycky chuť, potřeby, přání, cíle nepředvídané pro generaci přítomnou.

Vysmíváme se žvanilům odvážných činů. A je třeba se nejen vysmívat, ale v každém případě nedůvěřovati stavitelům budoucnosti. A zvláště když stavějíce budoucnost lidem, kteří se mají narodit, považují za nutné zabíjet lidi žijící. Člověk je surovinou jen a jen pro svůj vlastní život.

Odmítám poslouchat.

Nemohu zapomenout na válku. Ač bych chtěl. Minou mi někdy dva tři dni, aniž bych na ni pomyslel a najednou ji vidím, cítím, slyším, jsem v ní. A bojím se.

Dnešním večerem končí krásný červencový den. — Rovina přede mnou celá zrezavěla. Budou žně. Vzduch,

nebe, země jsou nehybné a tiché. Uplynulo dvacet let. A po těchto dvaceti letech přes všechen život, bolesti a radosti, jsem tu válku se sebe ještě nesmyl. Hrůza čtyř válečných let je ještě ve mně. Nesu jejich stopy. Všichni, kteří ji přežili, nesou její stopy.

Byl jsem čtyři roky vojákem druhé třídy u horské pěchoty. S M. V., který byl kapitánem, jsme snad dnes jediní žijící z první divise šesté setniny. Dělali jsme Eparges, Verdun-Vaux, Noyon-Saint-Quentin, Chemin des Dames, útok na Pinon, Chevrillon, Le Kimmel. Šestá setnina byla doplňována stokrát a stokrát muži. Šestá setnina byla malou nádržkou 27. divise jako měřice na obilí. Když už v měřici nebylo mužů, to jest, když už jich na dně zbylo jen pár jako zrnka přilepená v rýhách, naplnili ji znova čerstvými muži. Tak naplnili šestou setninu stokrát a stokrát. A stokrát ji šli vyprázdnit pod Žernov. A my jsme z toho všeho poslední žijící, V. a já. Byl bych rád, kdyby četl tyto řádky. Má činiti večer totéž co já: zkusit zapomenout. Měl by si sednout na okraj terasy a měl by taky pozorovat zelenou a šeptající řeku, jež teče houpajíc se před řadami topolů. Ale každý druhý nebo třetí den by trpěl jako já, jako všichni. A budeme trpět až do konce.

Já se za sebe nestydím. V roce 1913 jsem odmítl vstoupit do spolků předvojenské výchovy, jež seskupovaly všechny mé kamarády. V roce 1915 jsem nastoupil bez pomyslení na vlast. A nebylo to správné. Ne proto, že jsem nepomyslel na vlast: ale že jsem vůbec nastoupil. To co říkám, zavazuje jen mne. K nebezpečným činům dávám rozkazy jen sám sobě. Tedy,

nastoupil jsem, nikdy jsem nebyl raněn, až na oční víčka popálená plynem. (Roku 1920 mi dali a pak mi zase vzali tříměsíční pensi 15 franků s tímto odůvodněním: Malý estetický úbytek.)

Nikdy jsem nebyl vyznamenán, až na vyznamenání od Angličanů, a to ještě za čin, který je přesně protějškem válečného činu. Tedy žádný vynikající čin.

Jsem si jist, že jsem nikoho nezabil. Všechny útoky jsem konal bez pušky anebo s puškou neupotřebitelnou. (Všichni bývalí vojáci vědí, jak bylo lehké proměnit Lebelovu pušku s trochou hlíny a moče v obyčejný klacek.)

Já se za to nestydím, ale zkoumáme-li dobře, co jsem dělal, byla to zbabělost. Přijal jsem ji. Neměl jsem odvalu říci: Nenastoupím k útoku. Neměl jsem odvalu zběhnout. A mám pro to jen jednu omluvu: byl jsem mlád.

Já nejsem zbabělec. Byl jsem oklamán svým mládem a byl jsem právě tak oklamán těmi, kteří věděli, že jsem mladý. Oni byli velmi přesně informováni. Oni věděli, že mi bylo dvacet let. Měl jsem to zapsáno v papírech. Byli to muži, oni, dospělí, znalí života a lišáctví v něm, a věděli jistě velmi dobře, co je třeba říci dvacetiletým jinochům, aby přijali pouštění žilou. A byli mezi nimi profesori, všichni profesori, kteří mě už od šesti let vyučovali, úředníci republiky, ministři, president, který podepsal provolání, a konečně i ti, kteří měli jakýkoliv zájem si posloužit krví dvacetiletých dětí. Byli mezi nimi také — já zapomněl jejich jména, ale jsou též velmi důležití — spisovatelé, kteří přepínali hrdinství, sobeckost, hrdost, drsnost, čest,

sport, nádheru. Spisovatelé, z nichž všichni nebyli staří tělem, ale i mladí, kteří se stali starými svou ctižádostí, a kteří zradili mládí touhou po akademii. — Anebo jednoduše, kteří zradili mládí, protože měli duše zrádců, jež nemohly než zrazovat. Tito opozdili příchod humanity do mé duše. Jím toto obvinění, především proto, že zabránili, aby tato lidskost nevstoupila do mne v určitou chvíli, kdy by mi dovolila vykonat užitečnější činy.

Konečně, co se stalo, se stalo, a co se má stát, zůstává, aby se stalo. Čas je pro všechno a tohoto večera i pro to, abych se rozhlížel po nesmírné rovině, jež se vzdaluje jako cesta od úpatí mé terasy až k řece.

Léto všech dní spočinulo na obilí. Teplo je cítit moukou. Dvacet let. Již dvacet let vidím za sebou následovat žně a vinobraní, rašení stromů, žně a vinobraní, rašení mého těla. Dvacet let a já nemohl zapomenout.

Od roku 1919 nebylo v mém životě je mého okamžiku, v němž bych nemyslel na boj proti válce. Měl jsem proti ní bojovat i v době, kdy mne držela v tenetech, ale v tu chvíli jsem byl mladíkem poblázněným básníky měšťáckého státu. Mé srdce, jež bylo tesáno a budováno mým otcem, ševcem s prostou a ryzou duší, mé srdce neuznávalo válku a já jsem útočil se zavřenou puškou do prázdna.

Teď toho lituji. Bylo by bývalo dobře schovat tuto pušku pěkně připravenou a vyčištěnou s pěkně ulitým spodkem, s dobře vymazanou nábojnicí, schovat ji u sebe, a jak mi radívali: užít jí proti mým nepřá-

telům. Srdce utvářené mým otcem bylo by mi dalo rozpoznat tyto nepřátele.

Co mne nejvíc odpuzuje od války, je její nesmyslnost. Já miluji život. Já vlastně miluji jen život. To je hodně a já vím, že je třeba jej obětovat jen věcem spravedlivým a krásným. Ošetřoval jsem lidi stížené nakažlivými a smrtelnými nemocemi, aniž bych někdy šetřil některé ze svých schopností. Ale války se bojím, stále z ní mám strach, třesu se, dělám do kalhot. Protože je blbá, protože je prazbytečná. Zbytečná pro mne. Zbytečná pro kamaráda, který stojí se mnou s puškou v jedné linii. Zbytečná pro kamaráda naproti nám. Zbytečná pro kamaráda, který je vedle kamaráda naproti v linii, jež se ke mně přibližuje. Zbytečná pro pěšáka, pro jízdu, pro dělostřelce, pro letce, pro obyčejného vojáka, seržanta, nadporučíka, kapitána, velitele. Pozor, chtěl jsem říci: plukovníka! Ano, možná, že i pro plukovníka. Ale zastavme se. Zbytečná pro všechny, kteří jsou pod Žernovem, pro lidskou mouku. Pro koho je tedy užitečná?

Od roku 1919 jsem trpělivě bojoval, v pozoru, s celým světem, se svými přáteli, s nepřáteli, s třídními přáteli, ale slabými, s třídními nepřáteli, ale silnými. A v tomto čase jsem nebyl nezávislý. Byl jsem bankovním úředníkem. Tím je vše řečeno. Zkoušeli, jak by mne připravili o místo. Už tenkrát říkali: on je komunista, lépe řečeno: máme právo jej připravit o živobytí a zabít ho a s ním všechny, jež živí: jeho matku, jeho ženu, jeho dceru. A já nebyl komunista. A nejsem jím ani dnes.

Odmítl jsem kdysi vstoupit do sdružení bývalých

bojovníků, protože byla tenkrát určena jen pro vzájemnou pomoc a ne, aby zajistila tuto vzájemnost bývalých bojovníků v tom smyslu, aby už nikdy nebylo nových bojovníků. Založili A. R. A. C. Ale já byl v zastrčené zemi. Nevěděl jsem o akcích těch, kteří smýšleli jako já. Tedy jsem bojoval osamocen. V mé rodině. Velmi často se má začít tam a je to tím těžší. Obvykle to tam člověk prohrává. Já jsem sice nevyhrál, ale zůstal jsem celý. Z mých přátel dva či tři mne následovali a ještě mne následují. A pak jsem začal psát a hned jsem psal pro život, psal jsem život, chtěl jsem celý svět opít životem. Prával jsem si umět čeřit život jako bystřina své vody a vrhnout je na všechny lidi vyschlé a bez naděje, bubnovat po nich vlami studeného a zeleného života, nechat jim vstoupit krev do kůže jako květ, obtížit je svěžestí, zdravím a radostí, vytrhnout je z kořenů, vytáhnout jejich nohy z dřeváků a vhodit je do přívalu. Ten, kdo je unášen šíleným kolotáním života, nemůže nikdy porozumět válce ani sociální nespravedlnosti. Neboť právě sociální nespravedlnost mne učinila beznadějným o čtyři roky déle na cestě marnosti.

Když jsem brojíval proti válce, cítil jsem v sobě žhavou pravdu. Vyvstávaly mi na rtech slova o hrůzách tak bezprostředních, jako by se byly právě staly. A dával jsem cítit zápach mrtvol. Dával jsem vidět rozpáraná břicha. Naplňoval jsem místnost, kde jsem mluvil, zablácenými přízraky s očima vyklovanýma ptáky. Vyvolával jsem duše již dávno zhnílych přátel, mých i těch, kteří mi naslouchali. Ranění úpěli před

našima očima. Když jsem řekl: už nikdy víc, všichni mi odpověděli: ne, ne, už nikdy víc. Ale nazítrí jsme všichni nastoupili místa v civilním měšťáckém regimentu. Znova jsme vyráběli kapitál pro kapitalisty. Stali jsme se náčiním kapitalistického světa. A po dvou třech dnech naše rozhořčení vyprchalo. Nejdřív nás práce naplnila drsností, starostmi a zlem a bezprostřední věci se přičinily o to, aby minulá bída byla zahlazena a mrtví přátelé zapomenuti. A především — protože rytmus práce byl již ode dávna tak prostudován, aby nás uspával, tento rytmus, přecházející z našich dědů do našich otců a z nich do nás. Tento otrocký duch, který přecházel z generace do generace, tyto matky nepřetržitě obtížené dětmi, počínající až po práci anebo v plné práci, vrhaly na svět člověka, nesusícího již v zárodku stopy morální poslušnosti.

— Společnost, říkali, není ani tak špatně utvořena.

— Ty říkáš, že jsme se nebili za vlast, jak nám chtěli namluvit (a to my víme, na to už hned tak nescočíme), ale za doly, za fosfát, za petrolej, já jsem horník .

— Dobře, co na tom, že jsi horník?

— A když zavřou doly, co budu jíst?

A byli tam drobní sedláci, majitelé tří hektarů půdy, kteří se cítili dotčeni, když jsem mluvil o velkostatkářích. Byl tam taky jeden kupec, který se zastával petroleje, protože ho prodával a protože ho měl vzadu v krámku ještě pět barelů.

Instinktivní přináležitost k měšťáckému režimu jim bránila být logickými sami k sobě. Měli také strach z války jako já. Byli by schopni velké odvahy, bez

historie a bez slávy, mohli by zachraňovat stížené tyfem, vrhli by se do vody pro tonoucí dítě, skočili by do ohně, zabili by vzteklé psy, zastavili by splašené koně a šli by nocí nekonečnými počty kilometrů přes hory a doly uprostřed bouřky jako za soudného dne, kdy hněv tryská ze země, jako by hledal vzteklého psa. Ale měli strach z války, jako já. Tady dobře cítili, na dně své duše, v té části duše, v níž už zpuchlo bývalé lidství, že strach, který mají z války, pochází z lidské ukrutnosti. Ale také z této stránky své duše, jež se přilepila na jejich matky, ještě když byli v životě, zdědili přívyk otroctví. Tento přívyk jim dovoľoval, to se ví, jako mně, vstoupit do dolů jako horník, být sedlákem na farmě, otevřít si krám na hlavní třídě. Ale teď, kdy by měli vystoupit z točícího se víru buržoasie, jejich buržoasní dědictví jim překází v tom: vztáhnout ruce v širokém gestu plavce.

Něco by nás mělo osvítit; říkám nás, protože jsem byl též zmaten zanícením a nerozhodností. Jakmile člověk vstoupí do boje proti válce, vstupuje do boje proti vládě. Řekl jsem si: »Odmítneš stisknout ruku důstojníkům z povolání. Budeš hájit svůj dům před důstojníky, i když někdy jeden z nich se stane členem tvé rodiny anebo staneš-li se přítelem důstojníka, v němž jsi našel zalíbení.« Ale říkali mi: »To není jejich chyba.« A přesto že jsem myslel, že si mohli vybrat jiné řemeslo, byl jsem nucen uznat, že to nebyla jejich chyba.

Řekl jsem si: »Vyškrtněš z dějepisu své dcery všecko, co je exaltací války.« Ale tu bylo třeba vyškrtnout všecko a protože jsem to přece zkusil, přišla ke

mně učitelka a řekla mi:

— Co chcete, pane Giono, jak to máme dělat?

Když jsem potkal přátele, odpovídali mi:

— Petrolej, brambory, uhlí, místo, peníze, platy. Vždycky budou války, co si myslíš, už je to tak.

Také se stalo, že mi dokonce říkali:

— Je to v lidské povaze.

(Ti, co tohle prohlašovali, byli ti, co to vyčtli z knih.)

A vždycky, když jsem šel polními cestami, potkával jsem děcka s vlásky jemnými jako chmýří, hrající si v trávě, a já věděl, že tohleto všechno je jen maso pro řezníka a nezbývalo mi než plakat.

Ten, kdo je proti válce, je tímto jediným činem v ilegalitě. Kapitalistický stát pokládá lidský život za opravdovou surovinu k výrobě kapitálu. Uchovává tuto hmotu tak jak mu je třeba, aby si ji uchoval. Udrží ji, neboť je to hmota a i ta potřebuje udržování, a aby byla ohebnější, dovolí, aby žila. Má porodnice, kde ženy mohou slehnout s takovou péčí, jaká je jen myslitelná. Má školy, kam přicházejí inspektoři pohladit děcka po tvářičce. Má hřiště, kde se podporuje sport dvacetidvou mužů proti sobě a kde je podívaná pro čtyřicet tisíc lidí. Podívaná na boj, zápas, tábor. Má také kasárna.

Jen dva nebo tři blázni mého typu mohou pokládat dítě hrající si u cesty s travičkou za krásu a lidskou svobodu. Pomyslím-li jen, že má modré oči a že ponese celým svým životem radost, že má modré oči, a že se vydá, plavý vagabund, do světa hledat naději.

zoufalství a lásku; pomyslí-li si, že oživí ve své hlavě rytmus, tvary, hudbu, jež poponesou humanitu zas o kus dál v nekonečné prérii hvězd; pomyslí-li, že bezpochyby bude jen prostým člověkem mezi lidmi, jen posluchač a ne ten, který fouká do flétny, jeden z posluchačstva a ne ten, který stojí uprostřed, říkám si já, Giono; ať dělá co dělá, žije. Obdivuji tento život. Kapitalistický stát si jím slouží. Válka není katastrofou, je to prostředek vlády. Kapitalistický stát nezná lidí, kteří hledají to, co my nazýváme blahem, lidí, jejichž smyslem je zůstat to, co jsou lidé z masa a kostí; on zná jen surovinu k výrobě kapitálu. A aby mohl vyrábět kapitál, potřebuje v některých okamžicích válku zrovna tak jako truhlář potřebuje hoblík; slouží si válkou. Dítě, modré oči, matku, otce, radost, blaženost, lásku, mír, stín stromů, svěžest vánku, poskakování pramenů — to nezná. Neuznává ve své podstatě, svými zákony radovat se z krás země svobodně. S hospodářského stanoviska: on to ani nemůže uznat. On má zákony jen pro krev a pro zlato. V kapitalistickém státě ti, co se radují, radují se jen z krve a zlata. A to, co říká svými zákony, svými profesory, svými zaprodanými básníky, je: je povinností se obětovat. A tak se musím já, ty a ostatní obětovat. Komu? Kapitalistický stát nám šetrně schovává cestu k jat-kám: obětuje se vlasti (tohle už si ani netroufají říkat), obětuje se pro své bližní, za své děti, za budoucí generace. A tak postupně, z generace do generace. Kdo tedy sežere nakonec ovoce této oběti?

Ted' už víme velmi dobře, oč jde. Kapitalistický stát

10

potřebuje války. Je jedním z jeho náradí. Není možno zabít válku bez zabítí kapitalistického státu. Mluví objektivně. Pohleďme na organisovanou bytost, jež je v chodu. Jmenuje se kapitalistický stát jako by se mohla jmenovat pes, kočka, běžící pás. Je zde, rozložena na stole, s otevřeným břichem. Vidím fungovat její organismus. A vyjmu-li z této organisované bytosti válku, poruším její chod tak silně, že nebude schopna života, jejího života, jak bych odejmul srdce psovi.

Zbývá nyní vědět, čemu dám přednost: žít sám, dovolit, aby děti byly dětmi a radovat se ze světa, anebo zajistit mu oběti pokračování života kapitalistického státu? Pokračujme zůstat objektivními. Čemu slouží má oběť? Ničemu! (Slyším! Neřvete tak do stínu. Neukazujte své strašné huby zmasakrované továrnami. Nemluvte, vy, kteří mi říkáte, že vaše dílna je zavřena a že již doma není do čeho kousnout. Nevyjte před mřížemi zámku, kde se tančí. Slyším!) Má oběť neslouží ničemu jinému než k životu kapitalistického státu. A tento kapitalistický stát si zaslouží mé oběti? Zdaž je laskavý, trpělivý, vlídný, humánní, čestný? Hledá blaho pro nás pro všechny? Což je unášen ve svém pohybu k dobrotě a ke kráse a nenese-li v sobě válku jako země nese v sobě ústřední ohnisko? Nepokládám otázky, abych si na ně sám odpovídal. Kladu je proto, aby si na ně každý odpověděl.

Dám přednost životu. Dám přednost životu a zabít válku a zabít kapitalistický stát. Dám přednost zabývat se jen svou čistou radostí. Já se nechci obětovat. Ničí oběti nepotřebuji. Odmítám se obětovat, ať je to

za cokoliv nebo kohokoliv. Já se chci obětovat jen blahu svému a blahu ostatních. Odmítám rady vládců kapitalistického státu, profesorů kapitalistického státu, básníků, filosofů kapitalistického státu. Neznejpokojte se tím. Já vím, kde to vězí. Můj otec a má matka mi udělali ruce, nohy a hlavu. A to proto, abych si tím sloužil. A tentokrát si tím budu sloužit.

Už se nemůžeme procházet po bojišti s puškou rovnou klacku. Opovržení, přijetí mučednictví, neklást odpor, nic z toho všeho nemůže nyní účinkovat. Věříte, že si kapitalistický stát vytrhne srdce dobrovolně? Válka je srdcem kapitalistického státu. Válka zavlažuje čerstvou krví všechny průmysl kapitalistického státu. Válka vhlání do tváří kapitalistického státu pěkné barvy a broskvové chmýří. Vy věříte, že si kapitalistický stát vytrhne srdce z těla proto, že vy jste citliví, krásní, hlupáčci, běžící do linie střelců s puškou podobnou klacku?

Je jen jeden prostředek: naše síla. A je jen jediná možnost jej dobře použít: vzpoura.

Protože nebyl náš hlas vyslyšen.

Protože nám nebylo nikdy odpověděno, když jsme sténali.

Protože se od nás odvrátili, když jsme ukázali rány na našich rukou, na našich nohou a v našich obličejích.

A protože, bez smilování, znova přinášejí trnovou korunu a už také připravují hřeby a kladivo.

Přeložil K. Hadrbolec.

ROGER VERCEL

Poslední Goncourtovou cenou byl poctěn Roger Vercel za knihu »Kapitán Conan«. Vercel je venkovský profesor v bretaňském městečku Dinan. Rozhodnutí Goncourtovy akademie jej vyrušilo jen nakrátko z jeho venkovského klidu. Protože jde o rozhodnutí lidí většinou kompetentních k literární kritice, utvrdilo nás bližší podívání na Vercelovy práce a dva nebo tři jeho projevy v přesvědčení, že jde o více než jen o obvyklého laureáta slavné ceny, že jde o typičtější případ současné francouzské literatury, zasluhující povšimnutí. Paříž poznala v něm autora knih zajímavých zkušeností, kterým členové Goncourtovy akademie, ostatně podle svého zvyku, dali přednost před ostatními, někoho docela jiného než »mořského vlka« nebo světoběžníka, který brousí světem pěšky nebo ve sleepincích, jakého snad mohla čekat. Přišel venkovský profesor, který se dověděl o své ceně z radia. Ráno vykládal ve škole hochům Voltaireova Candida a odpoledne se chystal stáčetí víno do lahví. Této druhé práce zanechal, vzal si dovolenou, přijal objednávk

ky svých pěti dětí na vánoční dárky a odjel do Paříže.

Vercelův případ je především zajímavý tím, že není pod vlivem literárního centra, Paříže v tomto případě. Jeho zkušenosti, které působí tak »realistickým« dojemem, jsou především zkušenostmi a skutečnostmi básnickými. Vercel, autor knih o dalekých mořích, není žádným kapitánem dlouhých plaveb. Jest jenom oddaným přítelem námořníků ze sousedního Saint-Mala a básníkem přesvědčeným, že nejlepší skutečnost básník vytvoří tehdy, když je plodem jeho snu, aniž ji sám viděl nebo prožil. Vercel přesvědčil, že je možno dáti básnický výraz touze po exotických dálkách, kterou si přinesli ze světové války její účastníci, i mezi pěti dětmi a haldou školních sešitů na opravování. Je možno ji dokonce zobraziti silněji, než učili přečetní pováleční autoři, kteří dnes musí jezdit na tygry do Indie, aby mohli vyrobiti ročně jednu nebo dvě knížky, k jejichž dodání je zavazují nakladatelské smlouvy z dob konjunktury. Z vlastních válečných zkušeností, k nimž se v knize »Kapitán Conan« zdánlivě vrátil, se vyzpovídal již dříve. V knize »Náš otec Trajan« jsou již tyto Francouzovy zkušenosti z válečného

Rumunska. Také v knize »Kapitán Conan« jsou vlastní zkušenosti z lidských tragedií, které Vercel viděl zblízka jako přísedící francouzského válečného soudu v Rumunsku a to právě z chvíle, kdy skončila válka a kdy se »válečníci« musili vraceti do šedivých dob mírových. S těmito zkušenostmi přišel Vercel do Dinanu. Našel tam školní starosti, starosti o rodinu, ale také námořníky ze Saint-Malo.

Roger Vercel patrně zůstane dosavadním Rogerem Vercelem i uprostřed nejsvůdnější Paříže a to ze dvou důvodů: vděčí za svou básnickou metodu docela tvrdě literárně historické práci, studiu básnické tvorby Corneillovy, již cení nad tvorbu Racinovu, třebaže se ke Corneillovi dostal náhodou, když se nemohl zabývat Huysmansem, jenž jej lákal. Za druhé: básnická metoda Vercelova jest podle našeho přesvědčení tradiční francouzskou metodou pramenů stendhalovských a flaubertovských a stejného poměru k realitě.

Touto metodou usvědčuje z omylu Céline, autora »Cesty do hlubin noci«. Vercel nepochybně odolá módním zálibám, jimž podlehl a stále podléhá Céline, jehož tragicky šklebivý pohled na válečný a poválečný

svět měl takový úspěch, aniž nás zbavil dojmu, že jde často o monparnasskou gasconadu. Příímým podnětem k napsání Vercelova románu »Kapitán Conan« byla také válečná vzpomínka.

Cítil jako každý myslící člověk příznaky válečného nebezpečí. Jeho hrůzy mu zpřítomnil rozhovor, vyslechnutý náhodou na nádraží. Tam sděloval jeden bývalý voják druhému: »První voják, kterého jsem »oddělal« ve světové válce, se koulel jako střelený zajíc,« a zasmál se svému přirovnání. Tento cynismus z úst domněle pokojného civilisty přiměl Vercela, aby ukázal, že zmocní-li se někoho válka, vznítí jej a z člověka se stane domněle dávno vyhynulý druh »válečník«. Tím je kapitán Conan, jehož jedinou sympatickou stránkou jest, že jest silou bez přetvářky a strojenosti. »Ten, kdo je na rozpacích, je-li válka odůvodněná, není válečníkem. Proto je nutno na lidi křičet, že válka je zlo.« Vercel tedy »křičí« svým básnickým dílem, že je válka zlo, o hodně účinněji než všechny možné pacifistické projevy a manifestace. Metoda jest podobná jako u Vercelových vypravování o dalekých mořích, jehož pravdivost zaujala i samotné

námořníky tak, že skutečnost prožívali znova, snad ještě intensivněji. Tvořiti z vypravování není, jak Ver-
cel podotýká, vlastním jeho vynálezem. Odvolává se
na bratry Tharaudy, z nichž jeden cestuje a druhý
tvoří, vyžaduje při tom jenom, aby vidění bratra-
spolupracovníka bylo dosti intensivní. Metoda Verce-
lova se může právem dovolávati Flauberta, přesvědče-
ného o pravdivosti svého básnického vidění a čekají-
cího, že skutečnost potvrdí jeho sen. Je známo místo
z dopisu Flaubertova příteli Bouilhetovi z doby, kdy
v Pokušení svatého Antonína popisoval báječného ptá-
ka Dinoria. V téže době byl objeven na ostrově Mau-
ritiu dosud neznámý pták, Flaubert psal: »Uvidíš, že
to bude Dinorius a že bude mít i červená křídla.« —
I Vercel věří stejně v sílu svého vypravování a dopisy
jeho přátel námořníků jej v tom právem utvrdily. Do-
sahuje i síly tam, kde tendenčně ukazuje ze svého ven-
kovského, řeknete provinciálního, útulku, že válka jest
zlo, silným epickým výrazem. I proto byl přijat v Pa-
říži sympaticky. Paříž hledá a touží po epickém ta-
lentu, jak bylo viděti na přijetí, jehož se dostalo Pa-
naitu Istratimu, i epickým talentům druhého řádu

jako jest třeba Kessel. Céline svou epickou sílu přehánění na siláctví a brutálností svých sujetů budí odpor. Není však vyloučeno, že budí také tajnou dobrodružnou »válečnickou« touhu u lidí téhož rázu jako byli ti dva, které vyslechl Vercel na svém nádraží. Célinův pessimismus neobstojí vedle síly Vercelovy. Již jsme řekli, že Céline nás nezabavil podezření, že jeho »Cesta« jest jednou ze hříček montparnasského původu. Montparnasse trpí nedostatkem inspirace a invence, trpí také nedostatkem hmotným. Proto Céline byl i tam vítán jako přínos. Vedle Vercela však neznamená aktuální otázku současné básnické tvorby francouzské. Proti montparnasskému občanu Célinovi má asi pravdu venkovský profesor Vercel. Jest zakotven jinde než kosmopolitickým prostředím protřelý cynik-lidumil. Jest totiž, zdá se, také příznačnější pro tendence současné francouzské literatury.

Na otázku, co mají spisovatelé dělati v době nynější krise, pravil Vercel: »V době, v níž nyní žijeme, se musí spisovatelé zajímati o veřejné záležitosti více než kdy jindy. Podle mého názoru,« pravil Vercel doslovně, »nejúčinněji jednají ti, kdož ukazují, že země má

hodně silných, nádherných lidí, že jsou bez počtu, že je nutno s nimi jíti a opírat se o ně ze všech sil. Ve Francii, kde literatura dlouho kolísala mezi precisiositou a vysušujícím intelektualismem, jsme ztratili příliš smysl pro to, co jest skutečný člověk. Je nutno jej nalézt a ukázati, kde je síla. Ne síla lidí pitoreskních, ale lidí, kteří dovedli vzdorovati cyklonu nebo rozvážněným lidem

-aš-

MARCEL AYMÉ

Mlýn na podzemní řece. (LE MOULIN

DE LA SOURDINE). Román. Z frančtiny přeložil Jindřich Hořejší. Nakl. Fr. Borového v Praze 1937. — Kéž by už vzdělanci, lidé to přece studovaní, přišli jednou k rozumu a místo žvástu novinářů čtli takovéto romány! Mají tu všechno, co jejich duše ještě v životě hledají, ale krásně podáno mocným, původním uměním autorovým. Není zde jen autentický, pestrý a zajímavý obraz francouzského katedrálního maloměsta s jeho středověkými uličkami vnitřními i s nepřívětivými moderními novostavbami na rozplyzlé periferii, města, kde nudný život miji vyšlapanými stezkami a jehož obyvatelé, tak by se zdálo, točí se jen v malém okruhu svých léta a léta utvářených konvencí a zvyků, ale i pozoruhodné rozvinutí morální stránky lidské duše, jež v prostředí skrčeném, neprovětrávaném se dusí, a protože nemůže zapřít svůj božský původ nezadržitelné rozpínavosti, vyhání pak nepravými cestami na venek v drobné neřesti nebo v spodních osudových proudech jest strhována do temnot krutých zločinů, tam do temnot ponorné Hučavy, za mřížemi. Je zde pestrý sled kouzelně zalidněných, i ostře, řekli bychom geometricky přímočárně viděných dramatických scén, komických i tragických, v plné morální jasnosti, dospělých i dětí; zvláště tyto (a mezi ně řadíme i takového Maillarda, pevného strážmistra veřejného pokoje,) činí autor nositeli osvěžujících nadějí k lepší budoucnosti, neboť právě vládnoucí jsou shnilí, zruční, v úpadku. Děti vábí ještě výšiny zvonice a její širý rozhled, nebo podzemí řeky a její tajemné hlubiny, jak jest nezbytno, aby mládí šlo s člověkem, i když přichází do let.

MÍSTA POZNAMENANÁ: ¹⁾ Když notář Marguet odpověděl Ri-

1) Tato notantur lumina nečiníme nikdy podle nějaké ideologie. Ideje a gesta nejsou zde vyjadřovány nějak zvlášť vyzdviženými větnými sentencemi, jež by bylo možno snadno vyjmouti; jsou rozptýleny v zrcadlivě odrazných souhrách jednotlivých osobností jako zlatá zrnka v písku. Na ukázkách těchto stylových zajímavostí nebo ilustrací k něčemu, co té neb oné chvíle bylo akutní, mohou si často i méně zkušení v četbě a knižích sami posouditi hodnotu díla ať po stránce morální pravdy nebo výše umění, zda totiž jsou i pro ně vážnými hodnotami, aby je kniha přivábila k přečtení.

gaultovi (jenž do tohoto pozdravování vkládá celou svou mrňavou duši) „plným pozdravem, Rigaultovi se ulevilo a cítil, jak ho zaplavuje vlna blaženství. Bylo to víc než rozkoš z polichocené ješitnosti, byla to radost z vlídného přijetí a z ukojení společenského pudu. Z čista jasna si uvědomil, že pohoda ročního období jest mu příjemná. Jaro mu vehnalo do úst sliny jako skrojek citronu.“ (str. 30). — „Já jsem komunista, odpověděl Toník, a v očích mu zapláhl blesk revolučního ohně, jímž se marně ohnal před Marií Louisou. Komunista? přemítal Bug. Já ne. Já jsem pro armádu..., nebo, chceš-li, pro svobodu...“ (str. 86). — „Temná vášeň mu tiskla do ruky nenasytný, přesně mířící nůž. Přivřel oči a uchýlil se k své poslední oběti. Přicházela mu vstříc všeka v krvi a on ji litoval, konejšil ji mateřskými slovy a vroucně se na ni usmíval. Srdce mu tálo něhou, oči se mu zamžily spasnými slzami. Ulevilo se mu, utišil se a mohl přemýšlet o svém strachu z nového pokušení, které ho lákalo, a hledat, jak se proti němu obrnit. Se zločiny, myslil si, je to jako s hubdou. Jedno arcidílo obsahuje ve zkratce všeka ostatní, a stačí, aby člověk vykonal jen to jediné a ovládá všechny symfonie. S jakousi zjihlou vděčností se zadíval na svůj svitek snímků, které mu umožní, aby prožíval zločin znova a znova, v celé jeho plnosti, a obnovoval si jisté podrobnosti na obrázcích skoro jako živých“ (str. 134). — „Mezi obyčejným strážmistrem a předsedou senátu zeje propast, a proto Maillardova drzost byla neslýchaná. Soud byl tak zaražen, že Maillardovi prošlo, aby se vzdálil bez dalšího pokárání. Byl rozechvřen a rozhodl se, že si počká na rozsudek na dvoře. Líbilo se mu teď, když si mohl opakovat, že ho soud vyhodil za dveře; udržoval tak v sobě hněv, který ho opájel. Připomněl si sen včerejší noci a viděl se pověřen právem drtit soudce, prostitutky, policejní komisaře a obecní radní. Jako diktátor uvrhl doktora Coinchota (lékaře) a Philippona (starostu) do radničního podzemí, aby tam „zcepeněli“... (str. 190). — „V hloubi duše (soudce Alfon) se ani nevzpíral, uchovat mu nadále své přátelství... Uznával však, že přátelství, k němuž se člověk veřejně nehlásí, není k ničemu, a marně si představoval, jak by mohl zítra rozhlašovat do veřejnosti: „Mám velmi milého přítele, který se zapomněl a spáchal hnusný čin... Půjde na 20 let na galeje“. Zastyděl se hluboce za svou slabost. Pokusil se, aby už na to nemyslel, a představoval si beze všeho vzrušení, jak asi Trousseauin zajásá, až se doví, že bude propuštěn na svobodu.“ (str. 225).

Robert Petsch

ZÁVĚREM ANALYSY BÁSNICKÉHO DÍLA JE NOVÁ SYNTHÉSA

Byla-li analyza s jakýmsi oprávněním nazvána dekompozicí básnického díla, nutno si neustále uvědomovati, že konec konců směřuje k nové kompozici. Míří k celkovému názoru na báseň, která je nyní jen ve svých součástech mnohem jasnější a celkově názornější a přehlednější než bezprostřední dojem, ze kterého se vyšlo. Nejde jen o to, dáti dohromady to, co bylo shledáno, nýbrž o skutečně nový úkon svého druhu, který nepatří pouze na závěr práce, nýbrž který ustavičně provází celé zkoumání, tu s větší, tu s menší jasností a naléhavostí, ukazuje tomuto zkoumání neustále nové cíle nebo stanoví jeho meze. Přes to musí mítí nakonec poslední slovo, musí uchopiti získané výtěžky jako živoucí umělecké procesy a postavit je navzájem v architektonický a dynamický poměr, který zrcadlí ve značné míře vnitřní výstavbu celé básně.

Rozumem nepostižitelný útvar básně nedá se

ovšem rozvésti v jasný početní příklad nebo převést na složitý logický proces. Rozumová činnost badatelova nemůže učiniti víc než přivést k vědomí vlastní „běhy“ básnického „ducha“ — mluveno s Herderem — a uvést tak do správných kolejí naši vlastní fantasii, tvořící a tápající v básníkových stopách. Při tom směřujeme v podstatě ke dvěma cílům, jichž střídavé sledování nám teprve dopomáhá k jednotě a celistvosti pojetí. Jednak zíráme nazpět na původní jednotu „koncepce“, která se do jisté míry přiměřeně uskutečňuje splněním „tvůrčího záměru“ Jen „do jisté míry“, neboť právě tady se nám ujasňuje, že „člověk nedosáhne ničeho dokonalého“ a že velká část duchovní podstaty básníkovy počátečního názoru nemohla v plné čistotě vstoupiti do básnického díla. Přes to však právě v této chvíli, na konci analytické činnosti, chápeme, jak právě tento duchovně tvůrčí prapůvod trvale zúrodňoval umělecké dílo a jak dával podnět k neustále novým obrátům a prohlubování, které by nebylo možno zcela pochopiti z pouhé řemeslné zákonitosti básně tak, jak se nám jeví.

Na druhé straně hledíme neustále na uzavřené

básnické dílo, které se má projevovati jako zakrouhlená, dokonalá veličina, které má samo za sebe promlouvat i „přesvědčovat“ svou vlastní bezprostřední životností a jež jako jednota takového druhu tane básníkovi trvale na mysli. Avšak tak jako při vši poctivé práci stává se nám jen tím zřejmějším věčně iracionální zbytek básně (to je vlastně to, co je na ní podstatné), tak bude také PROVEDENÍ analýsy musit býti právo tomuto poznání a bude se musit střežit toho, aby náš duch nebyl naprosto zatlačen do logicistického postavení, odkud se ovšem vše, co se nedá rozumově vyložit, jeví jako „quantité négligeable“. Ideálem analýsy bylo by takové podání, které na racionálním základě a při převážně rozumové argumentaci ustavičně jest zaměřeno nad sebe samo a dává tušiti již ve vlastním slovním výrazu vyšší souvislosti a cíle. Tato „prozařující“ a „nad sebe samu mířící“ forma analýsy jest snad to nejvyšší, co můžeme žádati od literárního badatele, a tady především musí se projevit, je-li v něm ona jiskra umělectví, bez které by se nikdo neměl zabývat s věcmi poesie.

Přeložil B. P.

POZNÁMKY J. F.

(březen 1938)

Archy. Odpověď p. J. P.: Pravíte, že bychom si měli všimati více veřejnosti po stránce politické, že poznámka v minulém čísle o Durychovi a Palackém byla velmi dobrá. Což si jí nevšímáme? Ale co se týká **projevů** »politických«, jsme zásadně a vědomě velmi zdrženliví. Týká se to vládařů, a těm se nemá nikdy »práce« stěžovati veřejným lehkovážným mluvením. Ti s tím mají sami dost trápení. Mluvíti politicky otevřeně a pevně jest možno jen v radách, a to až jste do ní od shora povolán. Svoboda, kterou máme přímo od Boha, se tak snadno nezadává. V tom smyslu Archy bychom rádi měli jen a jen studijní a ne **politické**. Stane-li se někdy, že o »politiku« tu a tam zavedeme, neděje se tak, jak by to bylo »politicky« důsledno, abychom se sami nějak uplatnili na nějakém místě politické správy nebo ve prospěch některé strany, nýbrž aby vynikl lepší názor oproti stanovisku nejasnému nebo protivnému, neboť nesmí se zapomenouti, že Správa veřejných věcí obecně jest velký obor Studia a sice v místech třetího pásma, kde se pojednává o činnosti, o Moci, o ctnostech, vládě, právu a společnosti, o vojsku, válce a míru, o podobných morálních věcech, zkrátka o všem, v čem jest účastna člověková svobodná vůle a jeho rozhodování.

Proto se smějeme státotvorným novinářům a ve-

řejným mluvčům, všem, kdož si namlouvají, že jest v demokracii nezbytně každému třeba »zabývat se politikou«. Že prý »moderní stát« jest něco jiného, než býval v dobách křesťanských. To víme až až. To zakoušíme na vlastní kůži. Blíží se Květná neděle, blíží se Velký Týden Historie, blíží se doby apokalyptické. Šelma, mající sedm hlav a deset rohů (Apoc XIII), které dá drak sílu svou a moc velikou, není daleko. A jak z Písma známo, ta »učíní, aby všickni, malí i velcí, i bohatí, i chudí, i svobodní, i služebníci, měli znamení na pravé ruce své, aneb na čelích svých, a aby žádný nemohl kupovati ani prodávati, než kdo má znamení, aneb jméno šelmy, aneb počet jména jejího«.

Z toho všeho však neplyne, že musíme čvaňhat s ostatními. Když jsme bezmocni, ba možno říci v tomto smyslu nemocní, nepřestává býti pravdou světlou a utěšlivou paradox Apoštola národů, že »moc v nemoci se dokonává«. Ano, slunce se nachýlilo, stínové se prodloužili, blíží se úzkostí soumraku, úzkost dětí a dospělým výzva k usebrání a k modlitbě večerní...

Záležitost dosud nevyřízená. Vážený pane architekt! K vašemu dopisu byl přiložen též list »Národohospodářského Svazu Západomoravského«, na němž jsou podepsáni jeho zástupci, jež neznám. P. dr. Brabenec svého času zaslilku naši vrátil, že »nepřijímá«. Teď jako »předseda« nám nabízí prodávání našich

knih. Jest arci možno, když něčeho sám nepotřebuje, že toho může potřebovat někdo jiný. Ale není tomu tak při našich publikacích. Kdo by právě jich rozšiřováním nechtěl se živiti, jak činí knihkupci, dával by si špatné vysvědčení, kdyby druhým nabízel, čeho sám nepotřebuje.

Vás znám ze styků s P. Jakubem Demlem. Děkujete mi za »pěstování opravdové kultury«, List Svazu odevzdávám sestře, která s knihami hospodaří na venek. Sám obchodům se věnovati nemohu. Vám sám odpovídám a prosím Vás, abyste (jako P. Jakubu Demlovi) i mně věnoval trochu pozornosti. Dotírají na nás tiskárny a my nemůžeme právě všemu vyhověti. »Národohospodářské svazy« jsou instituce, jež vládnou nebo mají vládnouti kapitály. Jindy knihám a dílům Umění přáli páni. Ti vymřeli nebo živoří. Není teď na takovýchto svazech jako ten Váš, aby trochu regulovaly společenskou rovnováhu? Neměly by tyto svazy pomoci ku zdaru naší započaté práce? Neboť vzhledem k tomu, čeho nezbytně k »pěstování kultury« třeba, teprve začínáme. Zakládám školu na zcela jiných a bohdá lepších, plodnějších základech než ta nynější, a k tomu potřeba **stavitelských** rukou. Není to jen pro Západní Moravu. Věc je mnohem obecnější, mnohem »národnější«. I vyzývám každého dobré vůle, by si toho povšiml a byl se mnou školy té **stavitelem**.

J. F.

Communio. Obcování lidí v jednomyslnosti a jed-

notě vůbec je tak podstatné, je to, jak říkají theologové, dogma, že jednotlivě, po individuích žijíce, tak málo udrží individua, že pohynou, i když budou všechno mít (tvar buržoa), kdežto v obcování, v lásce a jednotě věčně budou živi, i když budou mít jen to sousto pro dnešek. Tento paradox se mi čím dál více ozřejmuje, a nejvíce v takové dni, když sténám v nedostatku nejpotřebnějšího. Všelikého takového myšlení úběžníkem jestiž základní křesťanský pojem Communio.

Příspěvek k liturgii, čili o tom, kdy odpadlí od Církve chodí také k svatému přijímání. Ano, dějí se teď obludné věci. I ve venkovských farnostech jest již mnoho sňatků trvale cizoložných, nikoliv jen z prohřešování, nýbrž z bludné ideologie, z rozumu. Muž vlastní pravou manželku vyžene nebo ona sama mu uteče. Pak si »vezme« druhou podle světského zákona a tak veřejně žijí. Církev takový zločin stíhá vyloučením ze svého obcování. Aby tedy nebylo v tom nic křiklavého, aby se na ně neukazovalo jako na bezbožné, muž zařídí si to tak, že okázale jde do kostela, když jest větší shon lidí o tak zvaných misiích. »Zpovídá se« neznámému misionáři, a pak při jeho mši jde také s ostatními k svatému přijímání. Čímž podle rozumu »lidového« jest věc dána do pořádku. Mluví se pak: Ale vždyť on chodí do kostela, já ho viděl, když tady byly misie, vždyť klečel v té řadě co já, když jsme šli k přijímání...

Ještě o zpovědi a přijímání. Vypravuje mi kněz z jiné farnosti, když ho upozorňuju na tyto obludnosti: Od té doby, co lid samostatně myslí a stále o samostatnosti slyší, my kněží nemáme k němu žádného přístupu. Byl jsem sám svědkem takového výjevu. Na jedné primici byla též teta novoknězova, rozvedená s vlastním mužem a občansky sezdaná s jiným. Toto své páření nebere na příliš jemné vážky. Před první mší svého synovce též pravila, že se těší na to, že půjde »taky jednou« k svatému přijímání, že už dávno nebyla. »Jak to«, táže se s údivem novosvěcenec, »vždyť jste z církve vyobcovaná«. — »No, a což nejsem taky na slavnosti? Dyť jsem tvá tetka. Půjdu druzí, půjdu také.« — »Ale napřed byste musela dát své věci do pořádku, musela byste ke zpovědi.« — »Co na tom, tak půjdu.« — »Ale ve zpovědi musíte říci, že jste manželka živého muže a že teď žijete na divoko.« — »A proč bych to říkala, když se to nerado vidí. Ke zpovědi půjdu, ale to zrovna neřeknu.« — A když jí novosvěcenec pak rozhodně dal na jevo, že jí podat nemůže, tu se smutněla, jakoby nemohla pochopit, oč jde. Takové to je s lidem.

Rekord »častého přijímání«. Z hovoru s křesťanem dobré vůle, jenž »drží« na kostel i na kněze. Vypravuje velmi upřímně: Když tady byli misijní, taky kázali, že se svaté přijímání může obětovati i za duše v očistci. A tak jsem byl ten den na to třikrát

u přijímání. Jedno jsem obětoval za nebožku matku, jedno za tchána a jedno za babičku. — Dotazuju se schválně, zda za jeden a týž den? Ano, tak to bylo, a nemám proč pochybovati o tomto rekordu horlivosti v »častém přijímání«.

Studium. Jak už jsme kolikrát na to upozornili, největší překážkou Studia jsou tak zvaní vzdělanci. Jindy studovali páni a svobodní občané. Byl pevný řád a tak i každý jednotlivec snadno dával kolem sebe věci do pořádku, aby se uprázdnil k vyšší snaze. Teď se stává vzdělcem jen ten, kdo byl dán z mládeží »na studie«. Odtud jedni, nemohouce obstáti ve zkouškách, záhy odcházejí a volí si nějaké »praktické« zaměstnání, nebo koptí se v nějakém písaření v kancelářích úředních nebo soukromých. Kromě svých úředních hodin bývají činni ve spolicích a v novinách; že to packají páté přes deváté, jest jasno každému, kdo přihlédne k pásmu jejich činností a k výsledkům. Ti druzí, jak se říká, doštudují. A jsouce vyštudováni (té obludnosti slov!), »vezmou« nějaké místo (říká se tak, i když s vyplazeným jazykem je dlouho sháněli a stěží se někam přilepili*) nebo se zařídí samostatně, aby měli slušné živobytí. Slušné na vzdělance! Pak se »dobře« ožení nebo jinak svou svo-

.) To není jen u nás. Chas-Laborde, znamenitý franc. umělec, má ve své vtipné knize obrázků „La porte ouverte“ i takovouto ironickou sentenci: Proč vštěpovati dětem principy počestnosti, když později budou je muset odložit, aby se někde uchytlý? Takový je problém „m i s t a“.

bodů zmarní. Záhy jsou z obojích »řádní lidé«, kteří nemají už nic jiného na mysli, než aby celé dny pleťtichařili a přelhávali, konejšili a podváděli hlubší hlasy srdce, aby je okřikovali tím, že konají povinnost. Co to povinnost je, nad tím se nikdy nepozastaví. A tak patrná konkrétně z jejich života tato pravda: Ne-přivede-li studování člověka k moudrosti aspoň takové, aby nabyl přesvědčení, že **pravého studia nelze nikdy zanechatí tomu, kdo chce právem sloužit vzděláním**, že tedy nelze v čase tohoto vyhnanství nikdy »doštudovati« nebo »vyštudovati«, pak se člověk zvrhá záhy v obludný typ toho, čemu Leon Bloy říká buržoa. Je prý to podle téhož básníka nejjistější zatracenec, což se shoduje, neboť pravé, věrné a plné Studium točí se stále kolem Boha, kolem jeho Království a Spravedlnosti jeho, v naději, že vše ostatní bude mu přidáno, čemuž arci již ani kněží nevěří.

Kaše s těžkým hříchem. — Vždyť snad mám ještě trochu paměti. Tehdy jsem to viděl na vlastní oči v biskupské kurendě brněnské diecése, byla tam místa tučně vytištěná, kdosi mi to ukazoval: Zjevení La Saletteské — těžký hřích! Mělo se to čísti s kazatelen. Od té doby nic v tom nebylo změněno, nic nebylo spraveno, a — jak mi vypravují přátelé — měl o tomto Zjevení přednášku přímo v Brně, v sídle biskupském, dr. Stráž z Prahy, takto můj osobní nepřítel. V pražské diecési arci má brožurka Melaniina

biskupské schválení, ale je v Církvi obyčej, že pro závaznost ve svědomí platí obyčej té diecése, do níž přijdeme. Zjevení — těžký hřích! — a statečně se veřejně o něm přednáší, vypisují se a podnikají hromadné pouti na La Salettu, všem se v této kaši úředního svědomí žije pohodlně dále, nikdo se ničemu nediví, a každý jakoby byl udělal předsevzetí, že už takto nějak nijak ten svůj čas přebude. Ale čas jest vremja, to jest břímě, a o tom, co jest břímě Egypta a jiných barbarstev možno se dočísti v prorocích s jejich ustavičným a stále platným běda, běda!

Z novin: Mnichov 16. prosince. Také letos (1937), před vánočními svátky zvýšil se zájem veřejnosti kolem mystéria Terezie Neumannové z Konnersreuthu. Zajímavé je, že bavorský episkopát snažil se rodiče Neumannové pohnout k různým opatřením. a když na opětovné naléhání se strany církevních úřadů zůstala tato přání nesplněna, bylo vydáno prohlášení, jímž se zastavuje vydávání povolení k návštěvě Konnersreuthského fenoménu. Podle zprávy úředního listu biskupského ordinariátu v Řezně distancuje se církev od Terezky po tak dlouho, dokud nové vyšetřování neobjasní její skutečný stav. Předně mělo být lékařsky zjištěno, co je pravdy na tvrzení, že Neumannová už deset let nepřijala potravu. Tereška sama sice nic nenamítala proti prohlídce lékařů, leč její otec stanovil nejprve nesplnitelné požadavky a posléze návrh úplně zamítl. Církevní místa nyní prohlá-

silu, že neberou na sebe žádnou odpovědnost za tvrzení, pokud jde o nejnovější zázraky Terezky a naopak staví se proti senačním a nekontrolovatelným pověstem o zázracích v Konnersreuthu.

Nové přísloví. Jdu po ulici v Praze. Předě mnou dvě dívky, dospělejší, podle všeho služebné. Hlasitě a vroucně rozmlouvají. Ta jedna se bude asi vdávat a sděluje to kamarádce. V proudu všelijakých úvah o rozdílu života teď a jak by to s ní bylo, kdyby se jí zamýšlený tah podařil, slyším též toto, a doporučuju svým vrstevníkům, aby se nad touto příznačnou větou doby zamyslili: »Lepší malá paní než velká služka«. Malá paní, což může v jejich společenské úrovni znamenati hokyni, domovnici a p. Pro mne »malými paními« jsou takové vydavatelství Kuncířsko-Štřížovské, Akord, Řád, které bych nepřipustil jinak, než aby **sloužili**. U žen je to paradoxální stav: Čím jest žena více služebnicí (Aj já děvka Páně, Luc I, 38), tím více muž k ní vzhlíží jako k paní. Kdežto tyto »malé paní« staly se příslovecnými, ač zaměstnání hokyně, domovnice a p. jsou velmi užitečná. Asi nevěšly v pohrd, že tuto práci konají, ale právě tím, že jsou **malé** paní. Jsou však zřejmě znamenité služby, biblické, historické. Abigail, hospodyně Karmelská, takto praví Davidovi: Prosím, nechť mluví děvka tvá v uši tvé: a slyš slova služebnice své. I. Reg. 25, 24. Sám znám i v nynějších dobách pyšné »samostatnosti« výborné služby ve Vídni, v Brně i na ven-

kově, s nimiž možno jednati u výsostné rovnosti i »študovaným«, arci až objeví, že školní škamny bývají často slabou přípravou do života. Kdybych uměl španělsky, přeložil bych a vydal ke cti a chvále služek (i těch menších) knihu Ramona Gomeza de la Serna o Děvečkách.

Z hovorů v tramvaji. Jedno »individuum« na otázku druhého: a kde spals? vypravuje: To bys sotva uhodl. Bylo už pozdě, nevěděl jsem co a jak, v kapse ani vindry. I zašel jsem do kostela, byla tam večerní pobožnost. Když už všechno odcházelo, příkrčil jsem se v koutě do stínu, kam nikdo už nepřišel, a když kostel zamkli, a protože mi již bylo chladno, vzal jsem se stupňů oltáře tlustý koberec, zavínil jsem se do něho, a lehl jsem si za oltář. A to bys člověče neřekl, jak se mi to tam nóbí spalo. K ránu jsem koberec uklidil na jeho místo, a když kostel odemkli, vytratil jsem se a nikdo si mne ani nevšíml.

Přezdíváno. Na Hradčanech u sv. Jiří čte se nápis: »Kníže Boleslav II., kterému přezdíváno bylo také Pobožný, byl bratrem první abatyše kláštera při basilice sv. Jiří.« Proč »prezdíváno«? Přece přezdívká je vždy ve špatném smyslu, jméno nehodné, zneuctívající, někomu dané na posměch. Přezvisko, der Spottname, Schimpfname, Spitzname. O Boleslavovi II. však je známo, že byl opravdu nábožný, »milostivý«. Oproti všem rozumářským historikům přikláníme se

k líčení Hájkovu: »On byl velmi nerovný otci svému, ač jednoho jména, však v mravích byl veliký rozdíl. Nic jiného než veliká a přílišná milost Božská, kteráž toho času byla se k národu Českému nachýlila, to byla způsobila, že s tak bodlivého trnu tak krásná a nad míru vonná růže vykvetla, z bratrské krve vylévače velmi nábožný křesťan, z vlka beránek, z ukrutníka dobrotivý a z nemilostivého milostivý se narodil Boleslav, kterémužto ani otcova zuřivost, ani to, že jest byl s ním jednostajného jména, nic neuškodilo. Neb v něm nic jiného nebylo než veliká milost k jménu Pána Ježíše Krista a přílišné milování spravedlivosti a řáduov křesťanských. Ten jest byl první v České zemi křesťanské víry rozmnožitel, otec sirotkuov, obránce vdov, smutných potěšení, putujících k hrobu sv. Václava milostivý přijímač, kosteluov a chrámův Božích pilný zakladatel. Neb tak, jakž se čte v privilejiích kláštera sv. Jiří, že on sám křesťanskému náboženství z víry dvacet kosteluov postaviti dal a užitky a potřebami, kteréž náležejí k kosteluom, dostatečně je opatřil.«—Proč tedy »přezdíváno«?

Veřejné mluvení. Odpověď zvoucím na rozhlas: Vážení: Byl jsem déle mimo dům a tak k opětne Vaší výzvě odpovídám až dnes, a to zase negativně. Nemyslete však, že je v tom nějaká domyšlivost »samotáře«, (jak mne rádi novináři titulují), nebo že bych chtěl »býti jen moudrý sám u sebe« (oproti Písmu, jež dí v knize Přísloví III, 7: Nebývej moudrý sám

u sebe). Omlouvám se jen tím, co jest pravda: Na rozhlas bydlením nejsem zařízen, vůbec ho neposlouchám, a tedy spravedlivě už minule jsem Vám řekl, že nevím, jak se to dělá, zkrátka, že bych nic kloudného nesvedl. Uprímně řečeno, mne veřejné mluvení nebaví, hovořím jen s přátely, čtu, a co opravdu rád slyším, toť hlasy ptactva a noční vítr za okny a ve stromech.

Umění mlčeti. Z dopisu pí B. Už dva Kursy jste věnovali umění mlčeti. Žel, že si tak málo lidí uvědomuje důležitost této snahy. Je však též těžké naučit se správně mluvit i správně mlčeti. Vyžaduje to dlouhého cvičení a velkého sebezapírání. Jak krásná je prosba v Missálu, v Ordo missae při slavné mši, když se oltář nakučuje: Postav, Hospodine, stráž k ústům mým a dveře vřkol rtům mým. Nenachyluj srdce mého k slovům zlosti, k činění výmluv v hříších. — Kolika hříchů by se člověk vyvaroval a co škody na duši by si ušetřil, kdybv se poněkud přihlédlo k tomu, kdy mluvíti a kdy mlčeti.

Na dobré konstelaci. Z dopisu P. T.: Jsem s Vámi patrně na dobré konstelaci, poněvadž jsem dopsala dopis a pošta mi přinesla »Knížky šestery«. Včera jsem byla na pohřbu čtyřiadvacetiletého mládence. (Zpívaly jsme ještě s jednou dívčí.) K mrtvému, ještě než byl spuštěn do hrobu, byly promluveny tři řeči. První loučil se s ním za dělníky zarytý proletář z na-

ší vesnice — a »neúprosná smrt«, »krutý osud« a »věčně vzpomínající« se černalo na kousku papíru, z něhož to četl. Druhý sokol — také něco četl, ale bylo to méně srozumitelné a nevím, zda mrtvý poslouchal. Třetí byl jeho strýc, který bojoval s otcem nebožtíkovým. A jeho řeč, prostá, plná gramatických chyb a zvláštností mne velmi zaujala. Skloněn nad bílou rakví pomalu říkal mrtvému krátký životopis jeho mladosti. Květy na bílé rakvi se chvěly a myslím, že mrtvý teď poslouchal velmi pozorně. Ten člověk mluvil přirozeně, bylo vidět, že nikdy neřečnil a mimoděk jsem jej musela srovnávat s oněmi čtoucími »školenými« řečníky veřejnosti.

Zcela rozumné. Ekonom, kdyby chtěl být důsledný a upřímný, přemýšleje o starých lidech, řekl by: Zcela v pořádku! Věc je tato: Hospodář provdal jedinou dceru tak, že se k nim na dům přičlenil synek ze sousední vsi. Hospodář jest již starší člověk; dokavád mohl, táhl to sám. Ale jest nemocen, a myslil, že takto si připomůže čerstvou pracovní silou, aby hospodářství nepokleslo. Odevzdal to tedy mladým a sám si udělal výměnek. — Za krátko po svatbě: Měl jakousi práci na půdě v kolníku. Vrátky ze dvora přichází »mladý«, spravuje něco u řezačky. A za ním mladá hospodyň, dcera. Rozprávějí spolu, myslíce, že jsou tam sami. A tu hospodář, utajený na půdě, otec »mladé«, slyší, ana, věrná již manželka, praví svému muži, který se k nim přičlenil: »Copak tá-

ta, ten už brzy natáhne, ale máma, ta nás tady bude ještě dlouho sužovat.«

Vypravoval mi P. Jakub Deml kdysi: Otec umíral, a syn, jak se slušelo, chtěl mu rozsvítit hromničku. Byli však málo dbalí na Hromnice, aby měli svou, a tak si ji musel vypůjčit u souseda. A když se mu zdálo, že umírání dlouho trvá, svíce hoří a se krátí, povídá: »Táto dělejte, hromnička není naše, je vypůjčená.«

O jiném pohřbu. P. Sazometovi praskla prý v hlavě nějaká žilka a dnes má již pohřeb. Výjev u hrobu: Nad jamou, do níž právě byla rakev spuštěna, stojí nachýlen bratr nebožtíkův, pokyvuje »outrpně« hlavou a říká: Tak, tak, bratře, tak je to. Zrovna je tomu dnes rok, cos proti mně u soudu křivě přísahal.

Vyklízujeme. Napoleon, jak známo, byl veliký čtenář knih. Měl svou polní knihovnu, která ho na všech válečných výpravách provázela. Když už byl císařem, nejezdil vždy na koni, vozíval se po Evropě v kočáře a při tom četl. A tu se stávalo, když se mu nějaká knížka zprotivila, že oknem kočáru ji vyhodil. Tehdy ještě sedláci a pastevcí neuměli tak čísti jako dnes. Nemusel se obávat, že se někdo špatnou knihou zkaží. Dnes však je všude tolik tiskových jedovatin, že na to, aby bylo vše řádně vyklízováno, není ani pomyslení. Zaznamenáváme jen ty, jež mají

větší ohlas, nebo takové, u nichž není snadno škodlivost rozeznat.

A tak dlužno vykliditi »**Z mého života a díla**« od Alberta-Schweitzera (Orbis, Praha). Jeho vypravování jest upřímné. Jako študent se přičiňoval, aby tu neb onu látku zmohl k spokojenosti zkoušek. Je srdce milosrdného a zželelo se mu kterýchsi afrických lidožroutů, a pustil se do jejich pralesů, aby je léčil, cvičil v jiných moresech a vůbec aby je naučil nějaké »lidskosti«. To by bylo všechno pěkné, kdyby prostředí, z něhož vyšel a v němž trčí, nebylo tupě protestantské, tma beranů, jimž v hlavách vrtá mnoho motolic. Co píše o Kristu Pánu, je pusté žabařství, rozumářské naparování, tak obnošené, že mu to již z katolických theologů nikdo nebude vyvracet.

Nezdá se však nijak zlomyslný, takže když srovnáte jiné jeho záliby a umělecké sklony (hudební, lékařské) s jeho názory náboženskými, spravedlivě musíte usouditi, že je to člověk svedený. Podle všeho, kdyby nebyl na hlavu zmotaný protestantskou ideologií a na srdce ochrnulý dlouhým hladověním z rodu, což vše dotvrzuje radiesthesie, byl by z něho užitečný, znamenitý varhanář. To arci může posouditi jen katolík, jenž se na Krista Bohočlověka neodvažuje jinak dívat leč z viditelného shromáždění katolické Církve. Neboť všechna ostatní hlediska vždy selhávají. Něco kloudného, nebo jak říká Schweitzer, něco kladného od bludařů a rozkolníků možno čekati jen v oboru umění. Mörike, Bach, Čajkovski,

Kierkegaard, Byron, Dostojevski, Meredith, Čechov, atd. atd. jsou dobrými básníky a umělci jen potud, pokud se vymanili ze svého zuboženého prostředí, ze zahnívajících prostředností; není to proto, že by umělec musel mít pravou víru, ale vyšší všeobecnosti čili katolicity potřebuje k svému Sursum corda jako zdravého vzduchu k dýchání. Tohoto Schweitzera opravdu těší, když může těm černochům udělat něco dobrého. Ale podstatné je to, že Víra je dar s hůry a že k spáse duší sotva co přidají klystýry. Napřed je **Logos** a teprve pak jest **Ethos**.

Závěrečné přání do nového roku. Všechna úsilí na jiném základě, než který dal Pán, ztroskotávají. Jako každý člověk tak i národ má povolání, které mu stanovil Stvořitel, povolání vznešené, k jehož vyplnění je třeba spolupůsobit s milostí Boží, s milostí Dárce, choditi, tvořit, růst v hřejivém jejím světle a teple. Carrel ve svém díle »Člověk, tvor neznámý«, přímo zoufale naříká nad ztrátami hodnot mravních, mystických a duchovních v soudobé společnosti a za jeho slovy je cítit stesk po nadpřirozených silách, které jediné jsou s to, aby tyto hodnoty byly zase oživeny. Milosrdná láska Boží pracuje, Deus providebit, a duše vyhřívací se a rostoucí na výsluní Lásky svrchované vždy se smějí nadíti do budoucnosti, že užijí mnohonásobné její štědrosti; neboť sám Hospodin se tě, člověče malověrný, táže: Numquid manus domini invalida est? (Num XI, 23.)

Jaroslav DURYCH

Loťr na pravici. Oratorium o dvou dílech. II. vydání. Vyzdobil Vojmír Vokolek. Kresba na titulní stránce podle gotického dřevorytu; typograficky upravil a vytiskl Vlastimil Vokolek v Pardubicích v březnu l. P. 1937 a to 200 výtisků číslovaných na ručním papíře holandském, z nich prvních 50 jest podepsáno autorem. Nákladem Bohuslava Durycha a Vlastimila Vokolka, vydavatelů edice „Delfín“ v Pardubicích. Formát 24 cm × 17 cm, stran 28.

Ve výtisku č. 3, který nám laskavě vydavatelé propůjčili, jest výzdoba krásně umělcem kolorována.

JAN ČEP

Modrá a zlatá. O srdci, zmítaném touhou po lásce a úzkostí před smrtí. Melantrichovy Laciné knihovny svazek 4. Obálka J. Švába. Vytiskl a vydal v únoru 1938 Melantrich a. s. v Praze. Formát 19 cm × 13 cm, stran 188. Původně za 5 Kč. – Jsou zde tři povídky: Ponocný / Zápisky Jiljího Klena / Zatopená ves. V předu jsou 4 strany o tvorbě Čepově od K. V.

JOSEF ROTH

Pochod Radeckého. Román. Z německého originálu „Radetzkmarsch” přeložil Josef Vrbata. Sfinx, Bohumil Janda, Praha 1934. Formát 21¹/₂ cm × 14 cm, str. 288. Váz. za 35 Kč.

Marcel AYMÉ

Mlýn na podzemní řece. (*Le Moulin de la sourdine*). Román. Z frančtiny přeložil Jindřich Hořejší. Přebal a vazba od Ed. Miléna. Vytiskla Akciová mor. knihtiskárna Polygrafie v Brně pro nakladatelství Fr. Borového v Praze léta P. 1937. „Žatva”, Sbírka hodnotné prosy, sv. 18. Formát 21 cm × 13¹/₂ cm, stran 232. Původně brož. 25 Kč, váz. 37 Kč.

NINA BERBEROVA

Čajkovskij. Z ruštiny přeložil Stanislav Minařík. Dřevoryt (podobizna Čajkovského) a grafická úprava Cyrila Boudy. Vytiskla „Osvěta“, společ. s o. r. ve Valašském Meziříčí pro Topičovu edici v Praze 1937. Formát 22 cm x 14 cm, stran 264. Původně za Kč 32'–, váz. v plátně za Kč 47'–.

Titul dvojí barvou.

JOSEF ROTH

Job. Z němčiny přeložil Vincenc Svoboda. Úprava Jaroslava Švába. Nákl. Kvasničky a Hampla v Praze, 1934. Formát 19½ cm x 13½ cm, stran 216. Brožovaný svazek za Kč 25'–, celé v plátně vázáno Kč 35'–.

Titul dvojí barvou.

JAROSLAV KOLMAN CASSIUS

Ovčín. České básně, svazek dvacátý. Vytiskla Akciová mor. knihtiskárna Polygrafie v Brně, v grafické úpravě Eduarda Miléna, vydal Fr. Borový v Praze 1937. Formát 19¹/₂ cm × 12 cm, stran 72. Brož. Kč 15'–, váz. Kč 25'–.

Titul dvojitou barvou.

Roger VERCEL

Kapitán Conan. Román. Přeložil Jar. Jan Paulík. Nákladem Josefa R. Vilímka v Praze, 1936. Formát 21 cm × 14 cm, stran 220. Brož. Kč 20'–, váz. Kč 28'–.

RAINER MARIA RILKE

Podobizna básníková „ve válečném tiskovém stanu v Rodaunu 1916“ Fotogr. Hans hr. Coudenhove-Ronspergheim. Tisk Unie v Praze. Vydavatel Jakub Deml v Tasově. Je to dvojlist na dobrém měditiskovém papíře, formátu 26 cm × 18 cm. Uvnitř dvojlistu na každé stránce podobizna: první v kruhu z profilu (tištěná plocha v průměru 7 cm) a druhá en face ve čtverci 7 cm × 7 cm, obě světlotiskem.

Pietní vydání. Dar Jakuba Demla, jehož si velmi považujeme. J. F.

PAUL FÉVAL

Svatý Diot. Legenda z Bretaně. Z franštiny přeložil dr. František Odvalil. Frontispice (dřevoryt) od Marie Florianové. Podle osnovy Ant. Lískovce vytiskla knihtiskárna Václava Horáka v Prostějově pro pořad. a vydavatele DD. Michaela Floriana. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Vyšlo jako 120. svazek Dobrého Díla v prosinci léta Páně 1935 a to A) 100 výtisků na ruč. vel. Losín., B) 400 na velínu a C) 1000 kusů na tiskovém bezdřevém. Formát 17 cm × 10¹/₂ cm, stran 44. Původně B za 5 Kč, C za 3 Kč.

RAINER MARIA RILKE

Růže – Okna. Z franštiny přeložil Vlad. Holan podle francouzského originálu, který vyšel roku 1927 v nakladatelství The Halcyon Press (A. A. M. Stols, Bussum) a v Librairie de France, Paris. Grafická úprava Fr. Muziky. Pro firmu Fr. Borový v Praze vytiskla roku 1937 Akciová mor. knihtiskárna Polygrafie v Brně. Formát 22 cm x 16 cm, stran 56. Brož. Kč 15.–.

ANDRÉ DEMAISON

„Divoká“ zvířata. Přeložil Miloš Hlávka a Eva Bydžovská. Knihovny Stopy svazek 5. Vydává administrace „Radio-journal“. V generální komisi nakladatelství „Orbis“ v Praze. Písmem cicero cloister (garmond?) vytiskla knihtiskárna „Orbis“, vyšlo v prosinci 1937. Formát 20 cm x 13 cm, stran 248. Původně Kč 25.–.

Obsah: Lvice Uara / Marabu Chocho / Slon Pupa / Faro a Kuluba, lvíčata / Volavčí rodina. / Antilopa Tan / Šakal Zib / Zvíře opravdu divoké / Tři ubožáci / a j.
V předu úvod od Zdeňka Šmída na dvou stránkách.

» V Y Š E H R A D «

nakladatelská společnost s ručením obmez.

PRAHA II.,

Václavská ulice 12.

Přehled hlavních edicí Spisy S. Undsetové,
Z. Kossakové, T. Tótha; „Katolický Literární Klub“;
„Rozmach dobré knihy“; „Myšlenky a život“.

Pro mládež:

Spisy Jóna Svenssona, J. Fr. Hrušky, H. Watzlika, A. A. Milna, E. F. Lewisové; „Raná setba“.

Vzorné modlitební knihy:

Modlitby katolického křesťana (výbor z Řím. breviáře); Kempenského Následování Krista (překl. † dra K. Vrátného); Dr. Jan Urban: K Bohu; J. Fr. Hruška: Hořící keř.

PROSPEKTY A KATALOGY ZDARMA

Knih tiskárna

FRANTIŠEK BARTOŠ

V PŘEROVĚ

Jiráskova ul. 9.

Telefon č. 231.

*kancelářské tiskopisy,
bibliofilské tisky, knihy,
obchodní knihy, časopisy,
ceníky, plakáty, pozvánky,
letáky, příležitost. tiskopisy*

Jan Mucha

knih tiskárna

Velké Meziříčí

Telefon číslo 64

Čtenářům Archů doporučujeme
Jana Čepa

DĚRAVÝ PLÁŠŤ

„Tesknota lidských cest a krása polních květin“ dýše na vás z Čepovy knihy Děravý plášť. V této zpovědi veliké desiluse životní a kruté obnaženosti nenajdete stopy po námětové pompsnosti a senzacnosti. Nicméně však Čepovo vypravěčské umění dosahuje zde mistrovství především svrchovaným epickým klidem. II. vydání. Brož. 20 Kč, váz. 30 Kč.

HRANICE STÍNU

(Pocťeno cenou Melantricha 1935.)

Věčné návraty člověka k domovu jsou tématickým jádrem prvního románu Jana Čepa, jehož děj prochází neustále duhovými barvami dětství a rodného kraje. IV. vydání. Brož. 25 Kč, váz. 35 Kč.

LETNICE

(Pocťeno první cenou České akademie)

Čep komponuje zde větší celky novelistické s kouzelnou křehkostí pohledů, s mikroskopickou jemností psychologickou i výrazovou. Téma: sensibilita předválečné vesnice v celé hrůze své krásy a bídy. II. vydání. Brož. 20 Kč, váz. 30 Kč.

MODRÁ A ZLATÁ

Prózy o srdci zmítaném touhou po lásce a úzkosti před smrtí. (Melantrichova laciná knihovna); kartonováno 5 Kč.

ZEMĚŽLUČ

Nositeli dějů těchto próz jsou převážně lidé svrchovaně citliví, netýkavkovití, někdy by se řeklo i morbidní, a charakteristické je, že přece tyto postavy bojují za svět jasu. II. vydání. Brož. 25 Kč, váz. 35 Kč.

Melantrich

Dodá každý knihkupec.

Praha XVI., Husova 20.

Naprostá jistota úspor,

nejvýhodnější úrokování v rámci zákonných ustanovení. Spoření v dětských střídaných a střídacích hodinách. Vyspělá služba přespolním vkladatelům. Rádi posloužíme informacemi.

PŮJČKY ZA VÝHODNÝCH PODMÍNEK

na hypotéky, směnky, cenné papíry a obstarávky platů.

SLOUŽÍME SVÝM ZÁKAZNÍKŮM,

sloužíme kraji a jeho potřebám.

LIDOVÁ A ZEMĚDĚLSKÁ ZÁLOŽNA

V OPAVĚ, Masarykova ul. 39.

ODBOČKA V HRANICÍCH,

Žerotínovo náměstí 26

PLATEBNÝ: Háj, Kobeřice, Pustá Polom.